

architraaf

professioneel
architectenmagazine

December 2017 - n° 194

Driemaandelijks tijdschrift – Toelating P801047 – Afgiftekantoor NSC Liège X – Drijvende houten woonst – Eén met de rivier – arch. Robert Harvey Oshatz – Foto © Cameron Neilson

PB-PP1B-30650
BELGIE(N)-BELGIQUE

30

Celebrating continuity celebrating change

The first VOLA taps were designed in 1968 by Arne Jacobsen for the National Bank of Denmark. During the recent years VOLA has introduced several new products that have received international design awards. VOLA is manufactured in Denmark according to the strictest environmental requirements.

vola®

VOLA Studio
Tour & Taxis
Havenlaan 86C
1000-Bruxelles
Tel.: 02 465 96 00

sales@vola.be
www.vola.be

Uitgever

Maison des Architectes ASBL
avenue du Parc 42 – B 4650 Chaineux
tel. +32 (0) 87 26 91 51
r.treselj@architrave.be – www.architraaf.be

Hoofredacteur

Robert Treselj
r.treselj@architrave.be

Redactiecomité

redaction@architrave.be

Brussel

Ludovic Borbath (AABW) – Gérard Kaiser (UPA-BUA)

Vlaanderen

Hubert Bijns, Roel De Ridder

Wallonië

Robert Louppe (AAPL)
Eric Lamblotte, André Schreuer, Robert Treselj (SRAVE)

Grafische vormgeving en prepress

www.stereotype.be

Vertaling, redactie

BVBA Redactie bureau Palindroom

Druk

Snel SA

Fotogravure

SPRL Goeminne Photogravure

Advertenties

Isabelle Dewarre
tel. +32 (0) 4 383 62 46
isid@architrave.be

Het tijdschrift wordt uitgegeven met een oplage van 13 150 exemplaren
(8 150 NL – 5 000 FR), Levering per direct mail.
Gratis, mag niet verkocht worden.

Elke integrale of gedeeltelijke reproductie of verspreiding van in het tijdschrift
Architraaf gepubliceerde pagina's of afbeeldingen die plaatsvindt zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever, in welke vorm dan ook, is
verboden en zal worden bestempeld als namaak. Het tijdschrift Architraaf
is niet verantwoordelijk voor de teksten, foto's en illustraties die werden
toegestuurd.

Het tijdschrift architraaf en het architraaf-logo zijn gedeponeerde merken.

ISSN 2295-5828

Editoriaal

Verplichte verzekering voor alle actoren in de bouwsector: een analyse

Op 1 juli 2018 zal de wet van 11/05/2017 in werking treden, een moment waar tal van architecten al lang naar uitkijken. Maar beantwoordt ze aan onze verwachtingen? Wat meteen opvalt, is dat een groot deel van de sectorgebonden werken aan de wet ontsnapt omdat ze enkel van toepassing is op residentiële gebouwen! Kantoren, administratieve complexen, culturele gebouwen, sportinfrastructuur, scholen, ziekenhuizen... al deze andere realisaties zijn vrijgesteld. Sommigen zullen opperen dat dit in België – het land van het compromis – nu eenmaal de prijs is die je betaalt om een wet als deze in voege te laten treden... Het moet gezegd dat het lobbywerk van bepaalde actoren in de sector zijn vruchten heeft afgeworpen. In feite evolueren we dus naar een opdeling van de sector. Zullen architecten zich op het een of het ander moeten oriënteren: residentieel of niet-residentieel? De wet heeft immers louter betrekking op het domein van het wonen, is enkel bestemd voor constructies die vergund worden bij de verplichte aanstelling van een architect, is bovendien beperkt tot gesloten ruwbouwwerken... en de actoren hebben zelfs de mogelijkheid om ervan af te wijken door zich borg te stellen. Dit laatste dreigt misbruik sterk in de hand te werken!

Ondanks het feit dat het misschien allemaal een beetje mager uitvalt, moeten we toch erkennen dat de architect nu niet langer de enige verzekerde is in het kader van de werken die onderhevig zijn aan de nieuwe wet. Alle actoren in de bouwsector (aannemer, architect, ingenieur, veiligheidscoördinator, EPB-verantwoordelijke...) zijn voortaan verplicht om zich te laten verzekeren... behalve vastgoedpromotoren! Zij die residentieel vastgoed aankopen zouden er dus de vruchten van moeten plukken, maar de architecten – die in wezen generalisten zijn – zullen voor een bepaald dilemma komen te staan en zullen zich lang niet allemaal comfortabel voelen bij dit probleem.

Aan de vele bestaande verplichtingen van de architect voegt de wetgever nog toe dat hij voor het begin van de werken moet controleren of alle betrokkenen verzekerd zijn.

Kortom: nog een administratieve last extra. Laten we hopen dat verzekeringsmaatschappijen – gezien deze nieuwe verplichting en het feit dat er bijkomende risico's te verzekeren zijn – binnenkort niet van deze situatie zullen profiteren om hun tarieven te verhogen. Een grote onbekende factor: over welke middelen zal de architect beschikken om ervoor te zorgen dat iedereen deze nieuwe verplichting naleeft? Kan hij een aannemer de toegang tot de werf ontfemen? Moeten we bij wijze van waarborg een bepaald bedrag inhouden op de factuur? Zullen we de gebreken van andere betrokkenen moeten melden en zullen we dus de facto hulpjes van de politie worden, omdat we anders zelfs het risico lopen om strafrechtelijk gesanctioneerd te worden? Laten we hopen dat al deze zaken opgehelderd worden voor 1 juli volgend jaar.

Kortom: de nieuwe wet is te minimalistisch, restrictief en onvolledig, meer bepaald met betrekking tot de middelen waarover de architect beschikt als hij vaststelt dat de wet niet naar behoren wordt nageleefd.

Beroepsverenigingen moeten blijven pleiten voor bepaalde verbeteringen en een uitbreiding naar alle bouwwerken. In de rubriek Recht van deze editie van architraaf somt meester Vergauwe de lacunes in de wet op en stelt hij zich vragen bij het feit dat ze niet van toepassing is op vastgoedpromotoren. De regering zou al op een nieuwe, specifiekere wet broeden, die ook de 'nieuwe' bouwgerelateerde beroepen viseert. Tot het zover is, rest er ons niets anders dan te hopen dat het beste nog moet komen.

Robert Louppe, architect, lid van het redactiecomité

ONZE ONDERGROND VERBERGT ZO VEEL GOEDS!

PIERRE LOCALE EEN HERKENNINGSTEKEN VOOR DE GEBRUIKER

Om in Wallonië ontgonnen siersteenproducten duidelijk te herkennen, zijn er voortaan de benaming «Pierre locale» en een bijbehorend logo. Dit logo is een nieuw middel om de producten uit de Waalse ontginningsnijverheid te promoten. Dankzij dit logo kunnen gebruikers hen immers duidelijk en snel onderscheiden van andere steenmaterialen voor de bouw die op de markt worden aangeboden, want een product met het logo komt gegarandeerd uit Wallonië. Het logo «Pierre locale» wil een zo groot mogelijke zichtbaarheid geven aan de Waalse steenproducten en er een echt begrip van maken, zodat het bij alle opdrachtgevers, zowel in de private als in de openbare sector, een automatische reflex wordt om hen in hun projecten te gebruiken.

WWW.PIERRELOCALE.BE

Een initiatief van

PIERRES & MARBRES WALLONIE

Met de steun van
de Waalse Minister van Milieu

Wallonie

arch. Robert Harvey Oshatz
Drijvende houten woonst – Eén met de rivier
p 38-40
Foto © Cameron Neilson

Overzicht

Editoriaal	3
Nieuws	6 – 8
Te gast bij architraaf / Dertien12.....	10 – 11
Architectuurprojecten / Zes identieke verschillen.....	12 – 14
/ Reconstructie van schoolpaviljoenen.....	18 – 20
/ Schijnbare deconstructie – Weerspiegeling van economische dynamiek.....	27 – 29
/ De Krook – een stad in de stad.....	46 – 48
Stedenbouw / IncubaThor – Innovatie en onderzoek op voormalige mijnsite.....	32 – 34
Dossier Rubriek Recht / Verzekering van de bouwers? Eindelijk, maar het kan beter!.....	21 – 25
BVA / If you pay peanuts, you get monkeys.....	35
UWA / Grote Prijs Architectuur van Wallonië 2017.....	41 – 45
Rubriek Cement en beton / Contrasterende uitbreiding met beton als krachtige rode draad.....	16 – 17
Rubriek Brandveiligheid / Luchtkanalen getest volgens Europese normen Brandwerende plaatmaterialen.....	30
Rubriek Hout / Drijvende houten woonst – Eén met de rivier.....	38 – 40
Rubriek Steen / Is het monopolie van de Oosterse straatsteen doorbroken?.....	50
Overheidsopdrachten / 'Onderaanneming' en het 'beroep op de draagkracht van andere entiteiten' In aanbestedings- en uitvoeringsfase.....	36 – 37
Publireportage / Het BIMEX ziet het levenslicht bij TASE.....	15

Cubo bizzarro

Dankzij een gericht materiaalgebruik en een dito lichtinval is het gelukt om de volledige woning, inclusief het buitenzwembad, via een geometrische vormtaal te laten stralen in een mediterrane levensstijl. Aan de buitenkant werden op vakkundige wijze grote, kamerhoge minimal windows®-beglazingen gecombineerd met een zwevende betongevel. Volgens de wens van de bouwheer ontwierp de architect een zo flexibel mogelijke woning met twee hoofdvlugels.

Ruimte, licht en lucht zijn synoniem met moderne architectuur en werden door de planner ongedwongen en elegant gecombineerd tot een helder gebouwvolume. De rechtlijnigheid, het overwegend gebruik van wit en grijs, de hoogwaardige materialen en een consequente keuze voor een minimum aan materiaalwissels bepalen het totaalbeeld van het gebouw. Door de kozijnloze, gelijkzittende, kamerhoge glazen minimal windows®-schuifwanden van KELLER AG ontstaan er vloeiende vertrekken, die binnen en buiten naadloos met elkaar verbinden. Elk vertrek heeft schuivende beglazingen met verschillende groottes die uitgeven op twee windstreken. Zo veranderen in de loop van de dag de lichtsfere en de schaduwlandschappen. Een bussysteem beheert de belangrijke functies, zoals de verlichting, de verwarming en de airconditioning, de zonwering en de zwembadtechniek, de alarminstallatie en het multiroom-entertainmentsysteem. De bovenverdieping lijkt — doordat ze door weinig steunen wordt gedragen — boven de benedenverdieping te zweven. Zo ontstaat een erg licht, ruimtelijk gevoel. Het indrukwekkende resultaat is echte levenskwaliteit in een ruime woning met verschillende dimensies.

Architect: Davide Conti Architektur
Fotograaf © Stephan Offermann
Systeem: KELLER minimal windows®4+

KELLER AG/SA

www.kellerag.com — Tel. +352 97 80 21-1

Gyproc® kiest opnieuw voor de No-Coat®-merknaam

Gyproc® heeft een aantal innovatieve hoekprofielen voor de afwerking van gipsplaten in zijn assortiment: EasyFlex Pro, Optimus L-Trim en Optimus Arch. Voortaan biedt het deze opnieuw aan onder de merknaam **No-Coat®**. Aan de kwaliteit verandert echter niets: de No-Coat®-hoekprofielen zijn snel en gemakkelijk te plaatsen en vereisen beduidend minder voegproduct voor hun afwerking. Bovendien zijn ze **veel schokbestendiger** dan de traditionele metalen hoekprofielen. Dit betekent: minder beschadigde hoeken en meer tevreden klanten! Samen met de lancering van de No-Coat®-merknaam brengt Gyproc® ook de **No-Coat® 90°-buitenhoek op de markt. Dit profiel heeft dezelfde eigenschappen als EasyFlex Pro, maar is al voorgevormd in een 90°-hoek.** De No-Coat® 90°-buitenhoek is verkrijgbaar in lengtes van 2,7 en 3 meter. Naast de No-Coat®-producten blijven de Aqua-Bead®-producten uiteraard ook deel uitmaken van het Gyproc®-assortiment.

Gyproc

www.gyproc.be

Unieke creaties met EQUITONE-gevelpanelen

Houdt u van een natuurlijke look of verkiest u eerder intense kleuren?

De ruime keuze aan afwerkingen en kleuren van het EQUITONE-gamma geven inspiratie en creativiteit carte blanche door te spelen met vormen en nuances. Laat je creativiteit de vrije loop met een aaneenschakeling van doorboorde of bedrukte panelen. Het resultaat is altijd uniek en ingetogen.

Interesse? Vraag een gratis kleurstaal op
www.equitone.com

Eternit nv

www.eternit.be — Tel. +32 (0)15 71 74 43

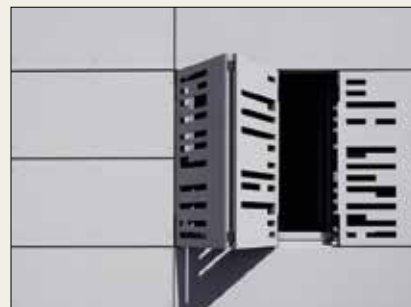
Argenta invisidoor SDX: nu ook in unieke hoekopstelling

Van het aluminium deurkader in het invisidoor SDX125-pakket is na plaatsing niets meer te zien, en ook het schuifdeurbeslag is discreet weggewerkt. Houten schuifdeuren tot 100 kg kunnen zo perfect geïntegreerd worden in een strak en minimalistisch interieur. Nu de invisidoor SDX ook beschikbaar is voor schuifdeuren in een hoekopstelling, opent dat een pak nieuwe interieurmogelijkheden. Zowel in woonzorgcentra als in lofts is het de kunst om kleine ruimtes af te scheiden zonder te moeten inboeten aan 'ruimtegevoel'. Een hoekschuifdeur is in dat geval een creatieve oplossing voor een afsluitbare badkamer die tegelijk toch vrij toegankelijk is voor rolstoelgebruikers. Ondanks het feit dat je in een vingerknip twee ruimtes van elkaar kan scheiden, blijft ook het open loftgevoel volledig intact.

Argent Alu

www.argentalu.com — Tel. +32 (0)9 333 99 99

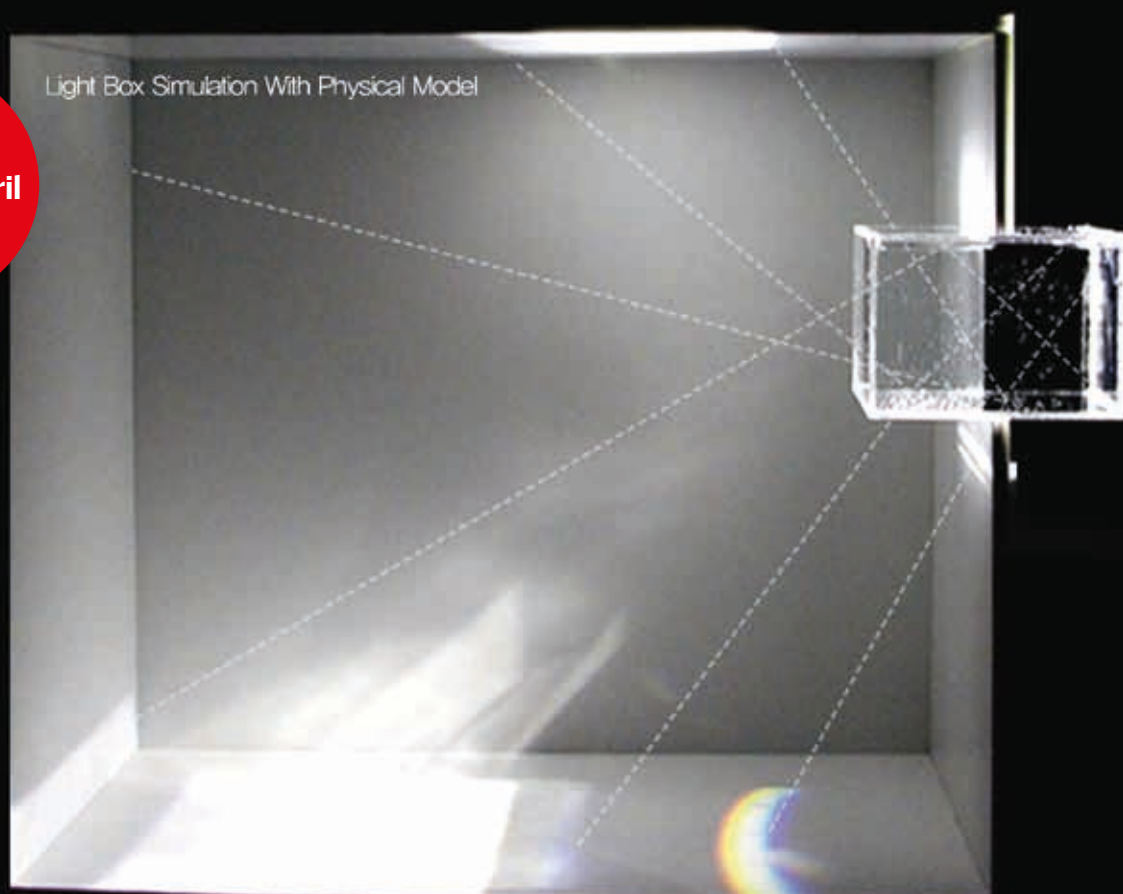
International VELUX Award 2018 for students of architecture

VELUX®

Deze wedstrijd daagt architectuurstudenten,
van over de hele wereld, uit om projecten
uit te werken met daglicht als belangrijke bron
van licht, leven en vreugde. Wat is jouw project?

Schrijf je in voor 1 april 2018 via
iva.velux.com

**Inschrijven
1 sept – 1 april
2018**

Herverdeling van het licht

Kwang Hoon Lee, Hyuk Sung Kwon en Yu Min Park, Republiek Korea, winnaars van wereldwijde wedstrijd 2016

Ooproep voor projecten rond daglicht!

Start inschrijvingen
1 september 2017

Afsluiting inschrijvingen
Indienen open
1 april 2018

Indienen afgesloten
Uploaden van projecten
15 juni 2018

Bekendmaking winnaars
en online tentoonstelling
Oktober 2018

Deadline voor
stellen van vragen
15 april 2018

Juryvergadering -
beoordeling van alle projecten
Juni 2018

Brandbescherming voor stalen draagconstructies berekenen?

Stalen profielen zijn er in alle soorten en afmetingen. Zonder bijkomende bescherming hebben dragende profielen een brandweerstand van slechts 15 minuten. Ze moeten hun dragende functie lang genoeg uitoefenen om de bewoners en/of gebruikers van een gebouw een uitweg te kunnen bieden. Promat biedt, via zijn website, een digitale tool aan die al deze berekeningen voor u maakt. Het complete productgamma – brandwerende platen, brandwerende verf en brandwerende spuitmortel – is opgenomen in de staalcalculator. De vereiste plaatsingsdiktes, toepassingen, enzovoort worden in een kant-en-klaar document aangeleverd, dat via e-mail te versturen is. Bespaar jezelf tijd en laat de Promat® Steel Calculator het werk doen! www.promat.be/nl-be/steel-calculator

Promat

www.promat.be – technique@promat.be – Tel. +32 (0)15 71 33 51

's Werelds grootste daglichtprijs voor studenten architectuur gaat van start

De kandidatuurstelling voor de internationale VELUX Award 2018 voor studenten Architectuur is geopend. De wedstrijd daagt architectuurstudenten van over de hele wereld uit om aan de slag te gaan met daglicht en daglicht als een steeds relevantere bron van licht, leven en energie in gebouwen – en ook als een belangrijke architectuurdiscipline – te beschouwen. Studenten kunnen zich vanaf 1 september 2017 tot en met 1 april 2018 inschrijven. Ze moeten hun daglichtprojecten inzenden vóór 15 juni 2018. Alle winnende projecten, het overzicht van alle uitgereikte prijzen en meer details over registratie en deelname zijn terug te vinden op iva.velux.com.

VELUX Belgium

www.velux.be – Tel. +32 (0)10 42 09 09

BIM – Meetstaat – Lastenboek

De C3ADMIN tool maakt het mogelijk om lastenboeken en meetstaten op een semi-automatische manier op te stellen. Hij wordt geleverd met meerdere artikel-databases – de VMSW en de RG 904 – maar het is eveneens mogelijk om eigen artikels te integreren. Na de selectie van de artikels kan je met de software een gedetailleerde en samenvattende meetstaat opmaken, evenals een prijsraming en een prijsvergelijking. BIM-gebruikers kunnen de hoeveelheden extraheren uit de Revit-maquette en rechtstreeks importeren in de gedetailleerde meetstaat. Andere gebruikers zullen ze manueel moeten ingeven. C3ADMIN is compatibel met 3P en werkt op Word en Excel 2013/2016 en op Revit 2017/2018.

Meer info? Contacteer ons via e-mail (bim@tase.be) of per telefoon (02 247 92 05)

Tase

bim@tase.be – www.tase.be – Tel. +32 (0) 2 247 92 05

Elke nieuwbouw of renovatie gevat in één app

Met de mobiele app 'Mijn Architect' krijgen zowel architecten als hun klanten een praktische tool om hun nieuwbouw- of renovatieproject overzichtelijk te beheersen. Van alle contactgegevens van personen die op de werf actief zijn tot de belangrijkste documenten van een bouwproject. Knauf, Velux en de Architectenkrant willen voorschrijvers zo een duwtje in de rug geven.

Ongewoon eenvoudig

Met het initiatief 'Mijn Architect', willen wij aan de wensen van alle voorschrijvers op een praktische manier tegemoet komen. Architecten(kantoren) moeten

zich enkel inschrijven via www.mijn-architect.eu om gratis gebruik te kunnen maken van de nieuwe app en een gepersonaliseerde website. In enkele muisklikken kunnen architecten hun contactgegevens, foto's of persoonlijke presentatie toevoegen. Ze kunnen hun webomgeving de look en feel geven die perfect aansluit bij hun visie en activiteit – tot en met de keuze voor bepaalde kleuren.

Alle werfinformatie bij de hand

De voordelen van 'Mijn Architect' voor de bouwheer zijn groot: voortaan beschikt deze laatste in één app over een makkelijk overzicht van zijn nieuwbouw- of renovatieproject. Zo vinden klanten er niet alleen de gegevens van alle personen die op hun werf actief zijn, maar kunnen ze ook belangrijke documenten raadplegen (lastenboek, bestek, planning...) of zelfs realtime-berekeningen uitvoeren (evolutie lening, leeftijd woning...). Heel clever.

Meer visibiliteit voor de architect

Ook voor de architecten zelf is de tool handig. Via een eenvoudige vragenlijst kunnen ze polsen naar de wensen en smaken van potentiële klanten – nuttig tijdens prospectie. Voorts stimuleert de app mond-aan-mond-reclame via de functie 'Mijn architect aanbevelen' en kunnen architecten de tevredenheid van hun klanten meten.

'Mijn Architect' is een samenwerking tussen Knauf, Velux en de Architectenkrant. Ontwikkeld door een externe partner, kan je de app gratis downloaden via App Store of Google Play. Op de website www.mijn-architect.eu vind je alle info.

Knauf

www.knauf.be – Tel. +32 (0)4 273 83 11

minimal windows® MAXIMUM VIEW

Architecte: Andrea Pelati, Photo: Stephan Offermann

De grootse op maat gemaakte schuivende glasvlakken zijn de emotionele vertegenwoordigers van ruimtelijke vrijheid en uniciteit. Het concept minimal windows® vertaalt de zuivere symmetrie in een architectuur van uitbundig licht – de ideale verhouding tussen verfijnd design, een kwalitatief profiel en hoge energetische waarden.

35 years of excellence

www.minimal-windows.com

Dertien12

Peterseliestraat 23-A 80 – 8000 Brugge
tel. +32 (0)50 33 43 95 – <http://dertien12.be>

© Filip Dujardin

2

3

© Jason Slabbynck

1 Zorghotel Middelpunt

Middelkerke

2 Boshut: De Reke

Gits (Kunstintegratie Rinus Van de Velde)

3 Kinderdagverblijf Pietje Park

Brugge

4 5 Ontmoetingscentrum Jonkhove

Aartrijke

6 Kerk

Anzegem (wedstrijdontwerp, in samenwerking met TC+)

Architectuuratelier Dertien12 is een team van architecten, gevestigd in het centrum van Brugge. Het werd in 2009 opgericht door Tom Gantois, Lennart Claeys en Peter Bernaerts, nadat ze zich enkele jaren op intense onderlinge projecten hadden toegesplitst. Intussen werken de drie vennoten met een vast team van twaalf architecten en ingenieur-architecten. Dertien12 hecht veel belang aan een origineel, persoonlijk ontwerp en een doorgedreven detaillering, zij het zonder daarbij de kostprijs uit het oog te verliezen.

Architectuurwedstrijden vormden de rode draad doorheen de architectuurpraktijk van Dertien12. Een goede samenwerking met (vaste) studie bureaus stabiliteit en technieken, EPB-specialisten en landschaps- en omgevingsdeskundigen acht het primordiaal. *Met deze partners vormen wij als projectleider een denktank, en elk onderdeel van de creatieve denktank moet optimaal functioneren tijdens de verschillende fases van het ontwerp, luidt het. Bij de start van elk project stellen we een team samen, op basis van de noden of de wensen van de bouwheer. Architectuuratelier Dertien 12 blijft echter steeds het aanspreekpunt.*

4

© Tim van De Velde

5

© Tim van De Velde

6

Zes identieke verschillen

/ Dertien12

/ Ploegstraat – 9120 Haasdonk

In dit markante woningbouwproject kreeg het begrip 'rijhuis' een nieuwe dimensie. Dankzij de combinatie van drie verschillende verdiepingen en een flexibel gelijkvloers ontstonden zes woningen met een identiek ruimtelijk aanbod, maar met grote verschillen qua lay-out en opvatting.

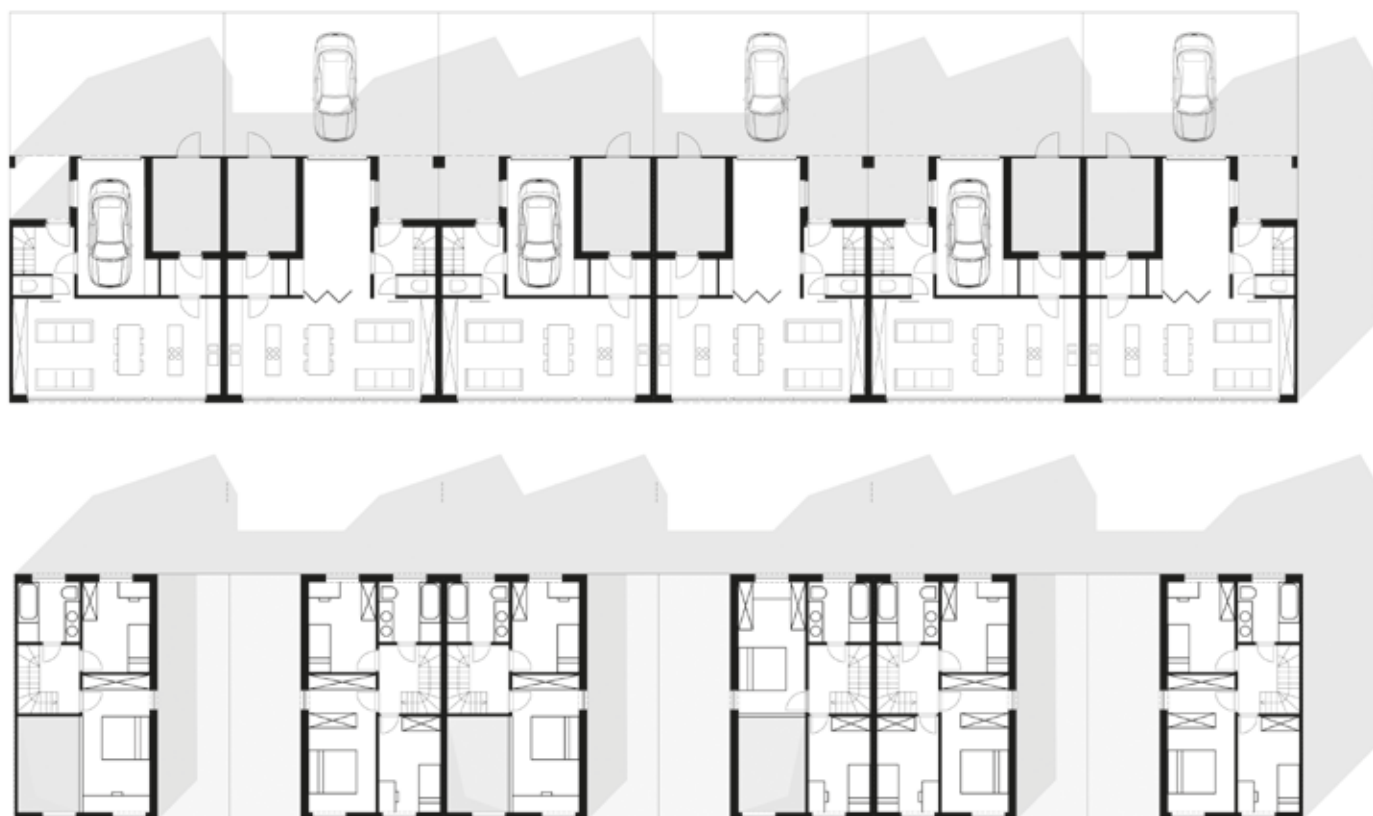

Het ontwerp was het resultaat van een architectuurwedstrijd, met een budgetvriendelijk basisplan als vertrekpunt. De leefruimte, de eetplaats en de keuken bevinden zich in elke woning op het gelijkvloers en zijn expliciet naar de zuidwestgeoriënteerde tuin gericht. De klassieke garage aan de straatzijde is opgevat als een polyvalente ruimte die, afhankelijk van de gezinsnoden, kan fungeren als speelkamer, thuishok, hobbyruimte of verlenging van de leefruimte. Uiteraard kan ze ook gewoon dienst doen als garage. Op deze manier ontstonden doorzonwoningen met een animerende, transparante sokkel, als schakel tussen het openbaar domein en de private tuinen.

Een witte horizontale strook scheidt de transparante sokkel met metselwerkkolommen en kleurrijke garagepoorten van het verdiepingsgedeelte met slaapkamers en badkamer. Dit laatste is vormgegeven als een archetypisch huis met een hellend dak en integraal bekleed met donkergrijze Alterna-leien. Een intrigerend contrast.

Dankzij de structureel logische planopvatting zijn de architecten van Dertien12 erin geslaagd om – binnen de normen, regels en strikte ruimtelijke eisen voor sociale huisvesting – sterk variërende woningen te ontwerpen. Vides scheppen visuele relaties tussen de leefruimtes, slaapkamers, het bureau en de circulatieruimtes. Dit resulteert in een ruimtelijkheid die de klassieke sociale woning overstijgt.

/ Dertien12

Peterseliestraat 23-A 80, 8000 Brugge
tel. +32 (0)50 33 43 95
<http://dertien12.be>

/ Vennoten

Tom Gantois, Lennart Claeys en Peter Bernaerts

/ Bouwheer

Gewestelijke Maatschappij voor Huisvesting Beveren

/ Hoofdaannemer

Algemene bouwonderneming Herweyers

/ Foto's

© Luc Roymans

Het BIMEX ziet het levenslicht bij TASE

Begin 2018 opent het BIMEX de deuren, een BIM Experience Center in een gebouw van 400 m² in Brussel. Een ambitieuze realisatie van TASE, dat zich in 2004 in het BIM-avontuur stortte en razendsnel vooruitgang boekt. Wij hadden een verhelderend gesprek met Emmanuel Petit, de drijvende kracht achter het project.

Emmanuel, kan je ons allereerst iets vertellen over TASE?

TASE staat voor Technological Application Service and Engineering. Hoewel de naam al dertig jaar bestaat, is hij nog steeds verrassend actueel. We dragen bij tot de bouw van een betere wereld via technologische instrumenten zoals BIM en Cloud, die van pas komen in alle domeinen van de bouwsector, met dank aan onze service en engineering van informatietoepassingen. We zetten ook in op nieuwigheden zoals het IoT (Internet of Things) en AI (artificiële intelligentie). Deze vooruitstrevende benadering vormt de achterliggende filosofie van onze onderneming en zet onze werknemers en dienstverleners aan tot dynamiek.

Vanwaar het BIMEX?

Er wordt veel gepraat over BIM, maar afgezien van enkele experts begrijpen weinigen waarover het gaat. Als we willen dat BIM definitief doorbreekt in de hele sector, hebben we nood aan een omgeving die de voordelen voor alle bouwdisciplines zichtbaar en tastbaar maakt. Dat is het doel van het expertisecentrum dat we aan het bouwen zijn. Een volledig gamma technologieën en diensten zal er ter beschikking staan van de bezoekers, aangepast aan elk kennisniveau, van neofiet tot expert. Anderzijds willen we voortdurend blijven inzetten op innovatie en werken we aan technologische partnerships op de lange termijn.

Wat hebben jullie voorzien qua uitrusting?

In de eerste plaats een erg grote bandbreedte, want alles gaat via de cloud. Voorts informaticazalen, uitgerust met uiterst performante

workstations en tablets om het werk op de werf te simuleren. En ook registratie- en visualisatietoepassingen, zoals 3D-scanners en drones of geavanceerde kijkdozen en 3D-projectie. Tot slot zal je er productie-instrumenten op kleine schaal vinden, om duidelijk te maken dat zaken geproduceerd worden zoals ze gemodelleerd zijn.

Is het mogelijk om bepaalde diensten te reserveren?

Jazeker, want niet iedereen kan of wil investeren in een gelijkaardige infrastructuur. Een architect of aannemer zal het BIMEX kunnen reserveren om projecten in 3D voor te stellen aan de bouwheer. Net zoals een bouwheer het BIMEX zal kunnen reserveren om zijn gebouw voor te stellen aan een toekomstige eigenaar. En fabrikanten zullen er beschikken over een hightechomgeving waarin ze nieuwigheden kunnen lanceren. Aan technische snufjes geen gebrek. Zo zal het BIMEX ook zalen omvatten die zich dankzij hun uitzonderlijke visualisatiemogelijkheden uitstekend lenen tot 'digitale' werfvergaderingen of het testen en optimaliseren van een BIM-uitvoeringsplan.

Is het BIMEX eigenlijk zelf een BIM-project?

Uiteraard. We gebruiken wat we promoten. Niets beter dan een echte werf om BIM- en Cloud-toepassingen zoals Revit, BIM360 en 3D-scans met Leica-apparatuur te leren beheersen... We wachten op de lancering van de BIM360 Ops om BIM te kunnen uittesten in de beheer- en onderhoudsfase. Zo zullen we de cirkel eindelijk kunnen rondmaken. In afwachting daarvan dompelen we ons bij TASE onder in Dynamo, Forge, Cuneo... Afspraak in het BIMEX in 2018!

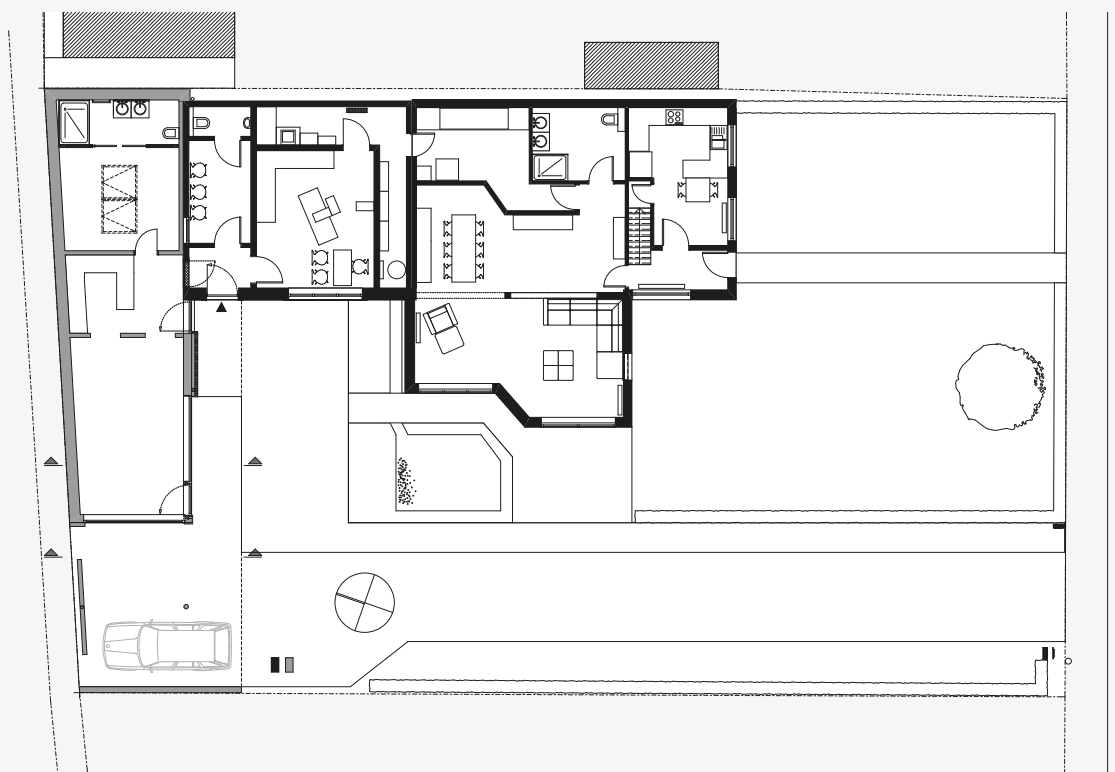
> TASE SOLUTIONS

Kolonel Picquartlaan 51-53
B 1030 Brussels
tel. +32 (0) 2 247 92 05
cad@tase.be – bim@tase.be
www.tase.be

Contrasterende uitbreiding met beton als krachtige rode draad

Tandartspraktijk of leefruimte? Architect Frédéric Filipucci bedacht een uitbreidingsproject dat alle kanten uit kan. Beton staat centraal in deze eigentijdse architectuur. De aanbouw bestaat uit een klein volume met opvallende glasoppervlakken, een carport en een laterale passage onder een betonnen dak. Dit laatste krijgt een knik aan het carportuiteinde en gaat over in een wand in zichtbeton. *Om het project te vereenvoudigen en te integreren in de bestaande volumes, maar tegelijk ook zijn aanwezigheid te benadrukken, heb ik voor één strakke en minimalistische architecturale inbreng gekozen. In die logica leek de keuze voor één materiaal evident, legt Frédéric Filipucci uit. Beton lag voor de hand, om esthetische en structurele redenen én omwille van zijn tijdloosheid. Beton is niet modegebonden.* Het klopt dat de strakke lijn van het uitkragende betondak meteen in het oog springt als je de aanbouw nadert. Dit visueel effect biedt het voordeel dat het onderliggende volume een intimistisch trekje krijgt, ondanks de aanwezigheid van die grote glaspertij.

/ Frédéric Filipucci architecte
 avenue Victor Tesch 22 – 6700 Aarlen
 tel. +32 (0)63 58 12 60
www.f2architecte.be

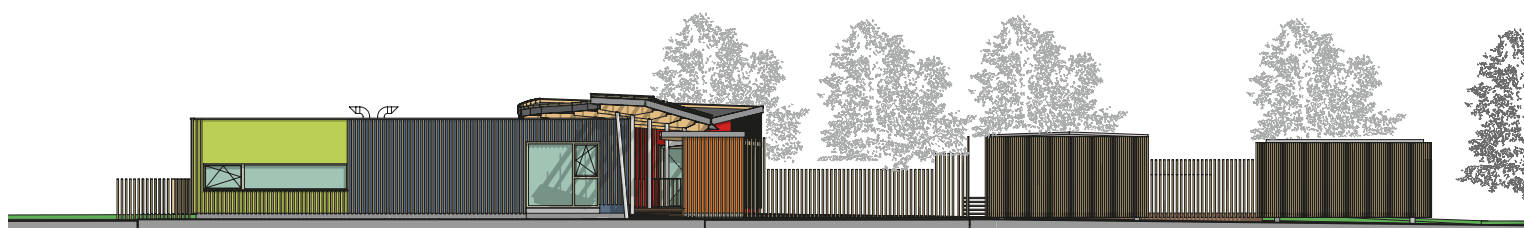
/ Foto's
 © F2architecte

Reconstructie van schoolpaviljoenen

/ AtelierChora

/ avenue de l'Europe 1 — 4100 Seraing

In haar omgeving vervult kleuterschool Air Pur vooral een sociale functie, al legt ze eveneens de link tussen de omringende wijk en het nabijgelegen bos. Het project ging uit van de vaststelling dat de school geen grenzen heeft: ze zweeft als het ware boven de straat uit. De beginsituatie vloeiende voort uit een ondoordachte cumulatie van containerklassen. Dit had tot gevolg dat heel wat tussenliggende zones onbenut bleven, wat het werk van de leerkrachten bemoeilijkte en de school een weinig flatterend imago opleverde.

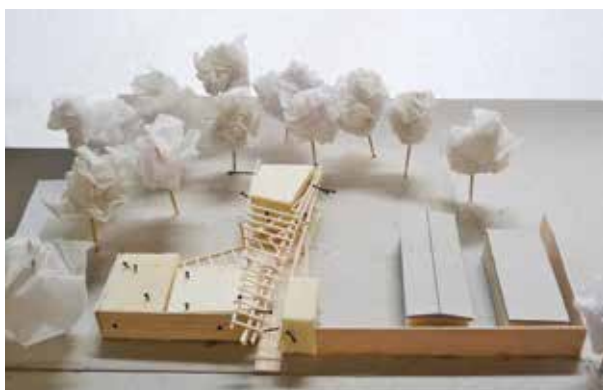
Om de school toch enigszins te begrenzen, besloten de architecten de twee nieuwe klassen evenwijdig met de straat in te planten, aan de voorzijde van het terrein. Deze configuratie schenkt het geheel een façade met een eigen identiteit. De school fungeert meer dan ooit als een filter tussen de straat, de wijk en het bos. De zichten vanuit de klassen zijn divers: aan de noordelijk gelegen straatkant is er slechts sprake van een voorzichtige openheid, terwijl het geheel in zuidelijke richting een riante blik op het achterliggende bos biedt. Deze organisatie creëert een zekere ruimtelijke hiërarchie en zorgt ervoor dat de school over een besloten inkompartij beschikt. Deze laatste zou je kunnen typeren als een soort 'trechter' die een gecontroleerde toegang mogelijk maakt. Het inkomgedeelte bevindt zich tussen de klassen en een klein volume dat de nodige bergruimte omvat.

Aan de achterzijde van het perceel — aan het uiteinde van de bestaande speelplaats — bevindt zich een tweede nieuwbouwconstructie. Deze heeft een meer uitgesproken volumetrie en doet dienst als refter, psychomotoriekklass, kinderopvang, feestzaal, tentoonstellingsruimte voor het werk van de kinderen. . . Door haar open karakter aan de zuidkant kan deze polyvalente ruimte maximaal genieten van de beboste omgeving.

Het polyvalente volume en de nieuwe klassen zijn met elkaar verbonden via een lichte, speelse, soepele en dynamische structuur die bekleed is met transparante polycarbonaatplaten. De lichtinval en de schaduwwerking zijn veranderlijk. Daardoor lijkt het alsof je een herfstochtend in het nabijgelegen bos beleeft wanneer je door de tunnel wandelt. . .

Dit project is het resultaat van een lange, intensieve denkoefening omtrent prefabricage, duurzaamheid, de creatie van interessante links tussen ratio en emotie, het vrijmaken van ruimte voor technische vorming, poëzie en podiumbeleving. . .

/ AtelierChora

Thier des Critchons 14A – 4032 Chênée (Luik)

tel. 04 222 21 32

www.atelier-chora.be

www.wbarchitectures.be/fr/architects/Atelier_Chora/315/

/ Verantwoordelijke architect

Emeric Marchal, bestuurder-directeur

/ Medewerkers

Tonin Tricot en Fanny Wautelet

/ Bouwheer

Stad Seraing

/ Algemeen aannemer

RECO+

/ Foto's

© AtelierChora

Verzekering van de bouwers?

Eindelijk, maar het kan beter!

De Wet van 31 mei 2017 omtrent de verplichte verzekering van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid van aannemers, architecten en andere dienstverleners in de bouwsector treedt in werking op 1 juli 2018 (artikel 22). Laat ons de essentiële punten van deze langverwachte, maar nog niet perfecte en onvolledige wet bespreken.

1. DEFINITIES (toepassingsgebied)

1° – De aannemer wordt gedefinieerd als *iedere natuurlijke of rechtspersoon die zich ertoe verbindt om voor rekening van een ander en tegen rechtstreekse of onrechtstreekse vergoeding, in volledige onafhankelijkheid maar zonder vertegenwoordigingsbevoegdheid, een bepaald onroerend werk op woningen die in België gelegen zijn, te verrichten, waarvoor de tussenkomst van een architect verplicht is in toepassing van artikel 4 van de wet van 20 februari 1939 betreffende de bescherming van de titel en het beroep van architect.*

Deze definitie is niet revolutionair: ze bevestigt dat de aannemer op onafhankelijke wijze en zonder vertegenwoordigingsmandaat van de bouwheer handelt. Toch dient vastgesteld dat het toepassingsgebied van de wet beperkt is tot de aannemer *waarvoor de tussenkomst van de architect verplicht is*. Hiermee zijn alle werken, uitgevoerd door aannemers die handelen zonder vereiste tussenkomst van de architect, uitgesloten.

2° – De definitie van de architect is niet nieuw. Het gaat om *elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die ertoe gemachtigd is het beroep van architect uit te oefenen overeenkomstig art. 2 van de wet van 20 februari 1939; wanneer zijn tussenkomst wettelijk verplicht is en voor zover zijn of haar activiteit betrekking heeft op in België uitgevoerde werken en geleverde prestaties.*

Zijn bijgevolg niet onderworpen aan de wet: de prestaties van de architect die niet verricht worden in het kader van de wettelijk verplichte tussenkomsten van de architect krachtens artikel 4 van de wet van 20 februari 1939. Aangezien deze materie geregionaliseerd is, zal de toepassing van de wet rekening moeten houden met de Cobat in het Brussels Gewest, de CoDT in het Waalse Gewest en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening in het Vlaams Gewest.

3° – Voor andere dienstverleners in de bouwsector luidt de definitie: *elke natuurlijke persoon of rechtspersoon, andere dan bouwpromotoren, die voor rekening van een derde en mits rechtstreekse of onrechtstreekse vergoeding zich ertoe verbindt, in volledige onafhankelijkheid maar zonder vertegenwoordigingsbevoegdheid, immateriële prestaties te verrichten die betrekking hebben op een bepaald onroerend werk op woningen die in België gelegen zijn. Het betreft onroerende werken waarvoor de tussenkomst van de architect verplicht is krachtens art. 4 van de wet van 20 februari 1939 betreffende de bescherming van de titel en het beroep van de architect.* De uiteenzetting van de motieven van het wetsontwerp bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers stelt dat met andere dienstverleners in de bouwsector voornamelijk studiebureaus bedoeld worden.

Het is verbazend – en ontgoochelend! – dat het beroep van bouwpromotor uitdrukkelijk uitgesloten is uit het toepassingsgebied van de wet. Er wordt speciale aandacht besteed aan de situatie waarbij de promotor tegelijkertijd aannemer is.

Hiervoor wordt in de voorbereidende werken geen enkele uitleg gegeven.

4° – Woning :

De Wet definieert de woning als *gebouw bestemd voor bewoning*.

Artikel 2 van de wet verduidelijkt dat *hieronder wordt verstaan een gebouw of het gedeelte van een gebouw, inzonderheid een eengezinswoning of een appartement, dat van bij de aanvang van de onroerende werken wegens zijn aard uitsluitend of hoofdzakelijk is bestemd voor bewoning door een gezin of door een alleenstaande, en waar de verschillende gezinsactiviteiten worden uitgeoefend*. De wetgever verduidelijkt verder dat: *Zijn geen woning in de zin van deze omschrijving: de kamers in gemeenschappelijke gebouwen, d.w.z. de gebouwen waarvan ten minste één woonplaats of een sanitair lokaal wordt gebruikt door meerdere personen die onderling geen familiale band met elkaar hebben.*

De Raad van State oordeelde dat *de definitie van woning, bepaald in artikel 2, 4° alinea van het wetsontwerp complex is en bepaalde elementen onduidelijk zijn*. De Raad van State stelt dat twee criteria beoogd worden: enerzijds het criterium van de bestemming en anderzijds het criterium van het gebruik. De Raad van State betreurt het dat deze definitie een feitelijk oogmerk heeft dat niet steeds met de noodzakelijke rechtszekerheid kan worden vastgesteld en stelt dat een gebouw initieel – op het ogenblik van het oprichten van een gebouw – niet als *woning* kan worden beschouwd, maar na verloop van tijd wel een woning kan worden in de wettelijke zin, aangezien het gebruikt wordt als een woonplaats (bijvoorbeeld: een loft in een oud atelier of in een oude opslagplaats). Meer algemeen zal de vraag zich stellen wanneer er sprake is van een bestemmingswijziging.

5° – Verzekering van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid:

Deze verzekering wordt gedefinieerd in artikel 3 van de wet. Het betreft de verzekering die de burgerlijke aansprakelijkheid – bedoeld in de artikelen 1792 en 2270 van het Burgerlijk Wetboek – dekt voor een periode van tien jaar na de aanvaarding van de werken. Volgens het Hof van Cassatie vindt de goedkeuring van de werken in principe plaats bij de definitieve oplevering, behalve wanneer partijen contractueel zijn overeengekomen om de goedkeuring van de werken in hun zichtbare staat te laten plaatsvinden bij de voorlopige oplevering.

In het algemeen wordt dit ook zo overeengekomen. Het gaat dus uitsluitend over de tienjarige aansprakelijkheid die van toepassing is in het geval van ernstige gebreken die de stevigheid of de stabiliteit van het gebouw in het gedrang brengen. De lichte verborgen gebreken worden niet gevisieerd. De wetgever legt hiermee een fundamentele beperking op, met name de beperking van de dekking van de verzekering tot de aansprakelijkheid *beperkt tot de stevigheid, de stabiliteit en de waterdichtheid van het gesloten ruwbouwwerk van de woning, wanneer deze de stevigheid of de stabiliteit van de woning in het gedrang brengt*.

Het valt te betreuren dat de verzekering van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid op die wijze beperkt wordt en niet alle tussenkomsten van de bouwactoren dekt, hoewel – zoals terecht opgemerkt door de Orde van Architecten – een zeer groot aantal geschillen betrekking hebben op

werken die sensu stricto niet de stevigheid, de stabiliteit of de waterdichtheid van het gebouw in het gedrang brengen. De wetgever voorzag een aantal uitsluitingen in artikel 3 van de wet, waarvan vooral de zuivere immateriële schade moet worden onthouden, alsook de *zichtbare schade of schade die door de verzekerde is gekend op het moment van voorlopige oplevering of die rechtstreeks volgt uit fouten, gebreken of wanprestaties door hem gekend op het moment van voormelde oplevering*.

Tot slot dient de in rekening genomen materiële en immateriële schade hoger te zijn dan € 2.500 – bedrag verbonden met de ABEX-index. De wetgever geeft geen definitie van *zuivere immateriële schade* uit artikel 3, alinea 2, 4°, noch van de *de immateriële schade lager dan 2 500 €* uit artikel 3, alinea 2, 8°.

In welke categorie moeten bijvoorbeeld het mindergenot of de huurdering worden ondergebracht?

De door de Verzekeringwet van 4 april 2014 voorziene uitsluitingen zijn eveneens van toepassing.

6° – De verzekerde: Geïnspireerd door de wet LARUELLE van 15 februari 2006, definieert de wetgever de verzekerde als *elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die het beroep van architect, aannemer of andere dienstverlener van de bouwsector uitoefent en die vermeld wordt in de verzekeringsovereenkomst, evenals zijn aangestelden en onderaannemers*. De aangestelden zijn onder meer *het personeel, de stagiairs, de leerlingen en andere medewerkers*.

Zijn eveneens gedekt in het geval van een rechtspersoon: de bestuurders, zaakvoerders, leden van het directiecomité en alle andere organen van de rechtspersoon die belast zijn met het beheer of het bestuur van de rechtspersoon, wanneer ze handelen voor rekening van de rechtspersoon in het kader van de uitoefening van het beroep van architect, van aannemer of van andere dienstverlener in de bouwsector – wat de benaming van hun functie ook is. De verzekeringsnemer zal er dan ook over moeten waken dat al zijn aangestelden, waarvan de definitie aanzienlijk werd uitgebreid, verzekerd zijn. Zo zal de architect zijn personeel moeten opnemen in zijn verzekeringspolis. Indien hij werkt binnen een architectenvereniging, dan zullen alle organen van deze vereniging gedekt moeten zijn.

De Raad van State stelt de vraag of deze definitie bijvoorbeeld betekent of een onderaannemer zelf onderworpen is aan de verzekeringsplicht, dan wel of de hoofdaannemer een verzekeringsovereenkomst moeten afsluiten voor de onderaannemer. Het antwoord van de Raad van State is het volgende: *de uiteenzetting van de motieven voorziet dat het mogelijk is om een globale polis te onderschrijven, die alle aan de verzekeringsplicht onderworpen debiteurs dekt. In dit geval zal de onderaannemer gedekt zijn door de globale polis. Bij gebreke aan globale polis, dient hij, op zijn naam, een verzekeringspolis af te sluiten, ofwel per jaar, ofwel per werf. Laten we niet vergeten dat de verzekeringspremie wordt bepaald in functie van het risico*.

De aandacht van de architect wordt dan ook in het bijzonder gevestigd op de situatie van de onderaannemer in het kader van de verzekeringen, zodat de wetgever, zoals wij hierna zullen zien, de architect de verplichting oplegt om de verzekering te controleren conform artikel 12 van de wet.

2. VERZEKERINGSPLICHT

De door de wet beoogde personen, waarvan de tienjarige aansprakelijkheid in het gedrang kan komen ten gevolge van bepaalde handelingen verricht in woningen (gelegen in België) of handelingen die gesteld zijn door hun aangestelden, dienen verplicht gedekt te zijn door de hierboven vermelde verzekering.

Artikel 6 van de wet legt de minimumgrenzen van de dekking vast, namelijk 500.000 euro als de waarde van de wederopbouw van het voor bewoning bestemde gebouw hoger is dan 500.000 euro en de waarde van de wederopbouw van de woning als de waarde van de wederopbouw van het voor bewoning bestemde gebouw minder dan 500.000 euro bedraagt. Deze bedragen zijn verbonden aan de ABEX-index.

De waarborg van de verzekering heeft betrekking op *de schade opgelopen gedurende de periode van tien jaar volgend op de aanvaarding van de werken en die het gevolg is van de aansprakelijkheid van de verzekeringsplichtige*. De wetgever verduidelijkt niet of deze aanvaarding plaatsvindt bij de voorlopige of bij de definitieve oplevering. Zoals hiervoor uiteengezet, sluit artikel 3 de zichtbare schade, gekend door de verzekerde *op het ogenblik van de voorlopige oplevering*, echter uit. Hoe dan ook dienen alle architecten- en aannemingsovereenkomsten verplicht aan te geven dat de voorlopige oplevering de aanvaarding van de werken inhoudt in hun zichtbare staat. Bij gebrek hieraan zal de aanvaarding – conform de vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie – pas plaatsvinden bij de definitieve oplevering.

De wetgever verduidelijkt dat de beoogde mogen worden onderschreven – ofwel in de vorm van een jaarpolis ofwel in de vorm van een polis per project. Zij kunnen tevens deel uitmaken van een globale verzekering, onderschreven voor rekening van alle verzekeringsplichtigen die op een bepaalde werf moeten optreden. In dat geval zullen alle betrokkenen die door deze globale verzekering gedekt worden, vrijgesteld zijn van een individuele verzekering voor dat project.

Artikel 9 van de wet sluit de ambtenaren van de Staat, een Gewest, een Gemeenschap of de Regie der Gebouwen uit van de verzekeringsplicht, op voorwaarde dat hun aansprakelijkheid – met inbegrip van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid – wordt gedekt door de Staat, het Gewest, de Gemeenschap of de Regie der Gebouwen.

Bij gebrek hieraan zijn zij gehouden tegenover de benadeelden, onder dezelfde voorwaarden als de verzekeraar overeenkomstig de grenzen van de waarborg zoals bepaald bij de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

In afwijking van de verzekeringsplicht, kan de aannemer, de architect of de andere dienstverlener in de bouwsector een borgtocht stellen, waarvan de voorwaarden en de nadere regels van neerlegging en vrijmaking door de Koning worden bepaald (artikel 13).

Het bewijs van deze borgstelling dient geleverd te worden voor de aanvang van de werken conform artikel 12 van de wet.

De aandacht van de architect wordt specifiek gevestigd op de verzekeringssituatie van de onderaannemer

3. BEWIJS VAN VERZEKERING

De wetgever roept een complex systeem in het leven met het oog op de controle en het bewijs van de verzekeringsplicht. Volgende bepalingen werden voorzien:

1. De verzekeringsonderneming stelt ten laatste op 31 maart van elk jaar aan de Raad van de Orde van Architecten een elektronische lijst ter beschikking van de architecten die bij haar een verzekeringsovereenkomst gesloten hebben. Ook de opzegging van een verzekeringspolis moet aan de Raad van de Orde van Architecten overgemaakt worden.

De verzekeringsonderneming of de architect kan een verzekeringsovereenkomst niet opzeggen zonder de bevoegde Raad van de Orde van Architecten hiervan te hebben verwittigd.

2. De architectenovereenkomst dient verplicht melding te maken van de naam van de verzekeringsonderneming van de architect, diens polisnummer en de contactgegevens van de Raad van de Orde van Architecten, die kan worden geraadpleegd met het oog op de naleving van de verzekeringsplicht. Dit was al voorzien in artikel 7, paragraaf 2 van het KB omtrent de verplichte verzekering die voorzien is in de wet van 20 februari 1939.

3. *Alvorens enig onroerend werk aan te vatten, overhandigen de aannemers en de andere dienstverleners in de bouwsector een verzekeringsattest aan de bouwheer en aan de architect.* Het is van belang om hierop de nodige aandacht van de architecten te vestigen, aangezien de wetgever hen de verplichting oplegt om dit attest op te vragen. Hierna zullen we zien dat de architect strafrechtelijk gesanctioneerd wordt volgens het advies van de Raad van State met betrekking tot artikel 16 van de wet (cf. infra).

4. In geval van overdracht van de zakelijke rechten vóór afloop van de periode van de dekking van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid, vergewist de notaris zich ervan dat de titularis van het zakelijk recht het verzekeringsattest overhandigt aan de verkrijger.

5. Het verzekeringsattest wordt tevens overhandigd aan de RSZ door de aannemer wanneer het onroerend werk gefinancierd wordt door middel van een kredietovereenkomst. Dan gaat de kredietgever na of de architecten, de aannemers en de andere dienstverleners uit de bouwsector die betrokken zijn op de werf aan de verzekeringsplicht hebben voldaan.

De bouwheer overhandigt de verzekeringsattesten aan de kredietgever.

6. Wanneer alle dienstverleners uit de bouwsector gedekt zijn door een globale verzekering, wordt een globaal attest overhandigd aan de architect en/of bouwheer, indien zij niet de verzekeringnemers zijn.

7. Tot slot dient elke aannemer of andere dienstverlener uit de bouwsector op de werf een exemplaar van het attest te kunnen overhandigen op het eerste verzoek (artikel 12 §3).

Het verzekeringsattest is een document waarmee: *de verzekerde bevestigt, door middel van de afgifte van een attest, dat de verzekeringswaarborgen beantwoorden aan deze wet en haar uitvoeringsbesluiten. De Koning kan de vorm en de nadere regels van dit attest bepalen* (artikel 12 §4).

4. SANCTIES

De wetgever organiseert de opsporing, vaststelling en beteugeling van de inbreuken die enerzijds begaan zijn door de aannemer en de andere dienstverleners uit de bouwsector, anderzijds door de architect. Wat de architect betreft, wordt deze kwestie geregeld door artikels 15 tot 19 van de wet. De inbreuken die begaan zijn door de architect worden bestraft met een strafrechtelijke geldboete van 26 tot € 10.000, te vermeerderen met de wettelijke opdecimen.

De ambtenaren die zijn aangesteld door de minister van Economie kunnen aan de architect een transactie voorstellen, overeenkomstig artikel XV.61 van het Wetboek van economisch recht.

Verder, Wordt gestraft met een geldboete van niveau 1, overeenkomstig artikel XV.70 van het Wetboek van economisch recht, elke inbreuk begaan door de architect op artikelen 5 en 12, § 1, eerste lid, 2°.

Artikel 12§1, alinea 1, 2° viseert de verplichting van de architect om het verzekeringsattest op te vragen bij de aannemers en andere dienstverleners uit de bouwsector voor de start van enig onroerend werk.

De Raad van State stelt dat de commentaar in de uiteenzetting van de motieven met betrekking tot deze vraag: *Het niet-uitoefenen van de controletaak door de architect wordt beschouwd als een inbreuk daar zij ernstige gevolgen kan hebben. Bijgevolg werd hier dan ook gekozen voor een sanctie van niveau 1 krachtens artikel XV.70 van het Wetboek economisch recht, te weten een strafrechtelijke geldboete van 26 tot 5 000 euro, te vermenigvuldigen met de wettelijke opdecimen. Deze bepalingen voorzien eveneens in de mogelijkheid tot het sluiten van een transactie.*

De architect zal dus bijzonder aandachtig en waakzaam moeten zijn met betrekking tot deze wettelijk opgelegde verplichting om het verzekeringsattest op te vragen bij de aannemer en andere dienstverleners uit de bouwsector voor de start van enig onroerend werk.

5. TARIFERINGSBUREAU

Er wordt een tarifieringsbureau opgericht (hoofdstuk 4, artikelen 10 en volgende van de wet), dat als opdracht heeft om *het vaststellen van de premie en van de voorwaarden waaronder een verzekeringsonderneming een persoon dekt die gehouden is tot de verzekeringsplicht krachtens deze wet, en die geen dekking vindt op de reguliere markt.* (artikel 10 §1). Dit is het geval *als ten minste drie verzekeringsondernemingen waartoe de persoon zich heeft gewend, geweigerd hebben hem een dekking toe te staan.* (artikel 10 §2). Het Tarifieringsbureau legt de premie vast, rekening houdend met het risico dat de verzekeringnemer vertoont.

6. WET VAN 20 FEBRUARI 1939

Tot slot dient vastgesteld dat de wet een aantal wijzigingen doorvoert aan de wet van 20 februari 1939, in het bijzonder artikel 2 §4 en artikel 9, die worden afgeschaft, alsook artikel 11 in fine. Samengevat: de verzekering waarnaar de wet van 20 februari 1939 verwijst, is degene die werd gecreëerd door de wet Laruelle – ze dekt de aansprakelijkheid, zonder uitzondering en met inbegrip van de tienjarige aansprakelijkheid. De voorwaarden van deze verzekering zijn vastgelegd bij KB van 25 april 2007. Dit zal gewijzigd worden, in die mate dat de verzekering voortaan uitsluitend verplicht is voor de tienjarige aansprakelijkheid. Het betreft dus een stap achteruit, maar de regering bereidt een andere wet voor, zoals hierna zal worden besproken. In ieder geval hebben de architecten er alle belang bij om hun volledige aansprakelijkheid te dekken, zoals zij vandaag al doen.

Jean-Pierre Vergauwe, advocaat – jp.vergauwe@vergauwe-associés.be – Dit artikel kan tevens geraadpleegd worden op de website www.vergauwe-dcqc.be.

Kritische noot

Vermits hij eindelijk de aansprakelijkheid van de verschillende tussenkomen-de partijen in het bouwproces regelt, is de wet zeker een stap in de goede richting. Deze vraag werd al verschillende jaren gesteld, in het bijzonder met betrekking tot de aannemers. Zoals de uiteenzetting van de motieven stelt, maakt de wet een einde aan de discriminatie, opgeworpen door het Grondwettelijk Hof in zijn arrest n° 100/2007 van 12 juli 2007 ; In dit arrest merkt het Hof op dat de discriminatie tussen architect en aannemer *evenwel niet het gevolg is van de verzekeringsplicht opgelegd aan de architecten, maar van het ontbreken van een vergelijkbare verzekeringsplicht op de andere partijen die in de bouwakte voorkomen*. De wetgever wil de bouwheer eveneens een betere bescherming garanderen.

Het werk is echter nog lang niet af. Dat is trouwens een van de redenen waarom het wetsontwerp slechts werd aangenomen met 81 stemmen voor, 21 stemmen tegen en 33 onthoudingen. Men kan immers vaststellen dat:

1. De bouwpromotor wordt uitgesloten van de definitie van andere dienstverleners uit de bouwsector.
2. De gedekte aansprakelijkheid enkel betrekking heeft op de tienjarige aansprakelijkheid uit de artikels 1792 en 2270 B.W.; in dat opzicht staat de wet achter op de wet van 15 februari 2006 omtrent de uitoefening van het beroep van architect in het kader van een rechtspersoon, aangezien artikel 4 van deze wet de verzekeringsplicht oplegt aan iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die ertoe gemachtigd werden om het beroep van architect uit te oefenen en van wie de aansprakelijkheid *met inbegrip van de tienjarige aansprakelijkheid, kan worden verbonden wegens de handelingen die zij beroepshalve stellen of de handelingen van hun aangestelden*.
3. De wet heeft slechts betrekking op bepaalde categorieën van werken en gebouwen.
4. De wet beperkt de gedekte schade.

We kunnen slechts hopen dat de wetgever op korte termijn de noodzakelijke aanvullingen aan de wet zal doorvoeren. Intussen zullen de verzekeringspolis-sen van de burgerlijke aansprakelijkheid, onderschreven door de architecten bij hun verzekeringsmaatschappijen, uiteraard blijven bestaan. Het zal aan de verzekeraars toekomen om zich in orde te stellen met de nieuwe wettelijke bepalingen door specifieke garanties te voorzien.

De regering lijkt zich thans al bewust te zijn van de lacunes in deze wet, aangezien ministers K. PEETERS en W. BORSUS een tweede voorontwerp van de wet voorbereiden hebben. Het is nog wat te vroeg om dit voorontwerp al in detail te bespreken, aangezien het zich nog in het stadium van advies bevindt. Hieronder toch kort enkele belangrijke punten.

De uiteenzetting van de motieven stelt dat *sedert een veertigtal jaren, ontstonden er steeds meer nieuwe intellectuele beroepen, die deelnemen aan het bouwproces. De evolutie van de technologieën, de uitdagingen op gebied van*

milieu en de verdichting van de woongebieden wijzigden op aanzienlijke wijze deze triangulaire relatie.

Dit is sedert vele jaren een evidentie, maar het is nuttig dat de regering zich hier eindelijk bewust van wordt. De uiteenzetting van de motieven benoemt eveneens de verleners van intellectuele diensten die tussenkomen bij het bouwproces, al dan niet gezamenlijk met de architect. Dit zijn er veel: ingenieurs, studiebureaus (stabiliteit, speciale technieken, ...) projectmanagers, kwaliteitscontroleurs, auditeurs, landmeters... Sommige dienstverleners hebben een wettelijke verzekeringsplicht, anderen niet. Het wordt tijd dat er voor deze actoren een gelijke behandeling in het leven wordt geroepen.

Vandaar is overeengekomen dat *met het oog op de bescherming van de bouwheer, het ontwerp erop gericht is de verplichting tot het onderschrijven van een professionele verzekering (met uitzondering van de tienjarige aansprakelijkheid die deel uitmaakt van een andere wet), te veralgemenen*.

Het ontwerp definieert de architect, de landmeter-expert, de veiligheidscoördinator, alsook *alle andere dienstverleners in de bouwsector als iedere natuurlijke of rechtspersoon, die zich er toe verbindt om voor rekening van een ander en tegen rechtstreekse of onrechtstreekse vergoeding, in volledige onafhankelijkheid maar zonder vertegenwoordigingsbevoegdheid, diensten te verlenen van voornamelijk immateriële aard met betrekking tot een bepaald onroerend in België gelegen*. Deze definitie is uitgebreid, hoewel voorzien wordt dat de Koning bepaalde beroepen van deze categorie kan uitsluiten. Ze zou deze keer in ieder geval de bouwpromotors moeten omvatten.

Het ontwerp voorziet een verplichte verzekering, bovenop de verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid voor *elke architect, landmeter-expert, veiligheidscoördinator of andere dienstverlener in de bouwsector waarvan de burgerlijke aansprakelijkheid kan worden verbonden wegens de handelingen die zij beroepshalve stellen of de handelingen van hun aangestelden*.

Deze keer lijkt de dekking van de verzekering algemeen te zijn, aangezien zij de beroepsmatige handelingen viseert – zonder beperking, behalve wat de tienjarige aansprakelijkheid betreft, die al verplicht verzekerd dient te zijn conform de wet van 31 mei 2017. Helaas worden de aannemers niet gevisieerd door deze nieuwe verzekeringsplicht, maar enkel bovengenoemde dienstverleners. Het voorontwerp heeft immers uitsluitend betrekking op de intellectuele beroepen, waarmee de bouwpromotor blijkbaar wel wordt gelijkgesteld...

De dekking van de verzekering mag niet lager zijn dan 1.500.000 € voor de schade die voortvloeit uit lichamelijke letsels, 500.000 € voor de materiële en immateriële schade en 10.000 € voor de aan de verzekerde ter beschikking gestelde goederen. Deze bedragen zijn verbonden met de prijsindex. Het ontwerp voorziet echter een aantal uitsluitingen.

Artikel 6 van het ontwerp bepaalt de periode van dekking van de verzekering.

Artikel 7 van het ontwerp definieert de verzekerde personen – de tekst is gro-tendeels geïnspireerd op artikel 4 van de hierboven besproken wet van 31 mei

NATURALLY FEELING GOOD...

Creating healthy spaces

Fixvent® Mono AK^{EVO}

**Discrete ventilatie, zonwering
en muggengaas in één**

- Windvaste doekzonwering (garantie tot 130 km/u)
- Natuurlijke toevoer van verse lucht in combinatie met doekzonwering
- Optimaal akoestisch comfort
- Insectenwerend, onderhoudsvriendelijk
- Discreet ingewerkt boven het raam
- Doek eenvoudig te vervangen (bv nieuwe kleur)

www.renson.be

2017. Het ontwerp voorziet tevens in een bijzondere regeling voor ambtenaren. Een tarifieringsbureau wordt opgericht.

De bewijsregels van de verzekeringsonderschrijving worden tevens beschreven in het ontwerp.

In tegenstelling tot de wet van 31 mei 2017 dient de architect het onderschrijven van een verzekering niet zelf na te gaan voor de start van enig onroerend werk, zoals artikel 12 van de wet van 31 mei 2017 voorschrijft. Het ontwerp voorziet namelijk in publiciteitsmaatregelen, waarbij de verzekeringsmaatschappij aan de Raad van de Orde van Architecten of aan de Algemene Raad van Landmeters-Experten de noodzakelijke gegevens moet bezorgen, alsook in vermeldingen in de architectenovereenkomst.

Op de werf moeten de verzekeren in de mogelijkheid zijn op om eerste verzoek een verzekeringsattest te overhandigen. Het ontwerp voorziet tevens in de opsporing, vaststelling en sanctiëring van begane overtredingen.

De wet van 20 februari 1939 zou opnieuw gewijzigd worden. Deze keer zou de wet van 20 februari 1939 deels verwijzen naar de verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid (zoals bepaald in de wet van 31 mei 2017), en anderszins naar de verplichte verzekering van de *burgerlijke professionele aansprakelijkheid in de bouwsector* (volgens het ontwerp-Borsus, met name een verzekering die de gehele aansprakelijkheid dekt, en niet enkel de tienjarige).

Indien dit ontwerp wordt aangenomen, staat het vast dat deze situatie voor verwarring zal zorgen aangezien verschillende wetten dan de burgerlijke professionele aansprakelijkheid van bepaalde bouwactoren zullen regelen (met uitzondering van de aannemer) en de tienjarige aansprakelijkheid van de bouwers (deze keer met inbegrip van de aannemers, maar met uitsluiting van de bouwpromotor) daarentegen geregeld wordt door de wet van 31 mei 2017. De manieren van bewijsvoering en controle zullen eveneens voor problemen zorgen. Dit valt te betreuren.

Mijn vriend Renaud de BRIEY en ik uitten in 2004 de wens dat er een werkelijke Codex Bouwrecht gepubliceerd zou worden. Deze wens is nog steeds niet in vervulling gegaan. Nochtans erkent de regering zelf de fundamentele evolutie in de bouwsector.

De wens om tot een Codex Bouwrecht te komen, waarin alle relevante wettelijke bepalingen opgenomen en gebundeld worden, is vandaag dan ook meer dan actueel.

In afwachting daarvan zullen juristen en advocaten mooie dagen blijven kennen.

Arch.: RDBM, Antwerpen

EQUITONE [tectiva]

EQUITONE

Fibre cement facade materials

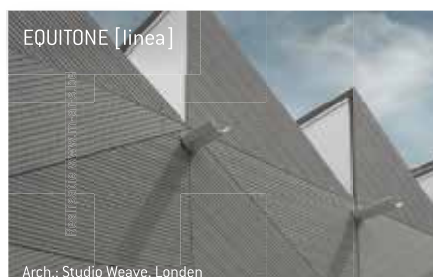
EQUITONE [tectiva]

Arch.: Abscis, Sint-Denijs-Westrem

EQUITONE [materia]

Arch.: K. Reubens (Bonheiden) - Arch.: M. Muylaert (Bonheiden)

EQUITONE [linea]

Arch.: Studio Weave, Londen

- Architectonisch gevelmateriaal
- Ongeëvenaarde ontwerpflexibiliteit
- Vraag een gratis staal op www.equitone.com

Schijnbare deconstructie

Weerspiegeling van economische dynamiek

/ Bureau d'architecture Hotua-Poncelet

/ Industripark van Vecmont – 6980 Beausaint

Een onderneming die actief is in algemene elektriciteitswerken, domotica, verlichtingssystemen en videoprojectie liet een nieuw bedrijfsgebouw optrekken. Het werd een 'industriële' exemplaar met een structuur uit geprefabriceerde staalementen. Dankzij de kruisende diagonale lijnen op de gevel van het hoofdvolume springt het complex meteen in het oog.

Het nieuwe gebouw omvat een stockageruimte voor materieel, een montage-ruimte voor elektriciteitskasten, een showroom, een polyvalente vergaderzaal, kantoren, een refter, sanitaire faciliteiten en een technische ruimte die zichtbaar is vanaf de inkom en die plaats biedt aan de elektriciteitskasten, de warmtepomp en een buffervat.

Het complex bestaat uit twee volumes, die zowel in functioneel als in architecturaal opzicht strikt van elkaar gescheiden zijn. Het eerste moet zichtbaar zijn vanaf de N89 omdat het fungeert als een eyecatcher, wat meteen ook de keuze voor een terrein aan de ingang van het industriepark verklaart. Dit volume is slanker, hoger, opener, helderder en huisvest zowel de kantoorruimtes als de plekken die bestemd zijn voor bezoekers. Het moet getuigen van de dynamiek die de onderneming dagelijks aan de dag legt en is toegankelijker voor de buitenwereld. Zo omvat het eveneens een moduleerbare ruimte voor publieke presentaties van nieuwe producten. Het tweede volume is eenvoudiger, lager, soberder en ietwat teruggetrokken ingeplant. Het is functioneler opgevat dan het eerste volume, dat zijn dynamische uiterlijk versterkt ziet door de sobere uitstraling van het tweede volume.

Beide entiteiten kregen een gevel die hun karakter perfect weerspiegelt: een donkere, verticale metalen bekleding voor het stockagegedeelte en heldere vezelcementpanelen voor het hoofdvolume. Om de volumetrie te accentueren, zijn deze laatste uitgewerkt volgens een diagonaal dessin, dat van gevel tot gevel verspringt dankzij de creatie van allerhande snijlijnen. Dit idee is doorgetrokken in het interieur van de showroom, waar de volumetrie en de valse plafonds van het administratief volume deconstructie suggereren. Het meubilair, de plafonnering met geïntegreerde goten en de op maat gemaakte verlichting creëren een coherent geheel.

/ HOTUA-PONCELET Bureau d'architecture SPRL

Rempart des Jésuites 53
6900 Marche-en-Famenne
tel. 084 38 74 48
www.hp-architecture.be

/ Verantwoordelijke architect

Pierre Poncelet

/ Bouwheer

Seetech SPRL

/ Stabiliteit

Charles Havelange

/ Veiligheidscoördinatie

Energy safety SCRI

/ Aannemers

Pierre Lesuisse SPRL (grondwerken)
Agrifer (industrialbouw)
BS Construct SPRL (ruwbouwmetselwerk)
Vincent Lesuisse SPRL (dak en gevelbekleding)
Watlet Nicolas SPRL (plafondplaten)
Os Résine SPRL (vloerbekleding)

/ Foto's

© Bticino

Luchtkanalen getest volgens Europese normen

Brandwerende plaatmaterialen

De federale basismethoden schrijven voor dat alle openingen die voorzien worden in brandwerende wanden de brandweerstand van de wanden niet nadelig mogen beïnvloeden. Zo moet men dus de nodige voorzieningen treffen voor ventilatiekanalen die brandwerende constructies doorboren. Een van de mogelijkheden zijn brandkleppen in het kanaal, maar in vele toepassingen is het ook wenselijk of nodig om het kanaal te beschermen, of kunnen de kanalen zelf uit brandwerende platen opgebouwd worden. In dit artikel gaan we dieper in op de wetgeving en normering rond brandwerende ventilatie- en rookafvoerkanalen.

Net zoals alle andere brandwerende constructies moeten brandwerende ventilatie- en rookafvoerkanalen een Europese classificatie bezitten. De prestaties van ventilatiekanalen moeten voortaan voldoen aan de eisen van de classificatienorm EN 13501-3. Voor rookafvoerkanalen geldt de classificatienorm EN 13501-4.

Er zijn nogal wat verschillen tussen de nieuwe classificatiemethode en de vroegere benaderingswijze volgens NBN S21-207. Een eerste verschil op technisch en normatief vlak is het onderscheid dat wordt gemaakt op basis van het directe toepassingsgebied van het kanaal — lees: de prestatiecriteria voor ventilatiekanalen zijn niet dezelfde als die voor rookafvoerkanalen.

Voor ventilatiekanalen en voor rookafvoerkanalen, bestemd voor de afvoer van rook uit verschillende brandcompartimenten (in de classificatie aangeduid door "Multi"), die worden blootgesteld aan een volontwikkelde brand (ISO-curve 834) zijn er twee verschillende testprocedures, meer bepaald EN 1366-1 (voor ventilatiekanalen) en EN 1366-8 (voor rookafvoerkanalen die bestemd zijn voor de afvoer van rook uit verschillende brandcompartimenten). Met de resultaten van deze brandproeven kan een classificatie worden behaald voor een brandweerstand EI-S (brandweerstand voor alle prestatiekenmerken).

Rookafvoerkanalen die bestemd zijn voor de afvoer van rook uit één enkel brandcompartiment (in de classificatie aangeduid door "Single") moeten getest worden volgens EN 1366-9. Met de resultaten van brandproeven volgens deze norm kan een classificatie worden bekomen volgens EN 13501-4 voor een beperkt toepassingsgebied (E600 Single) vergeleken met een beperkte ISO 834-brandcurve.

Een tweede normatief verschil ten opzichte van het oude systeem is het feit dat de Europese norm geen classificatie voorziet voor één-, twee- en driezijdige kanalen. Dit vraagt een andere benadering tijdens de ontwerpfasen van het project en/of de uitvoering op de werf en geldt in het bijzonder voor het beschermen van bestaande stalen kanalen. De Europese regelgeving legt inderdaad een andere testprocedure op voor deze speciale toepassingen. Een werkgroep moet nu een testmethode uitwerken voor deze bijzondere toepassingen (prEN 1366-13: Fire resistance tests for service installations Part 13: 1-, 2-, 3-sided ventilation ducts).

Testprocedure EN 1366-1 voor classificatie volgens EN 13501-3

De enige functie van brandwerende kanalen — bestemd voor ventilatie, toevoer van verse lucht en drukbehoud — is het verzekeren van de brandcompartimentering en de ventilatie in gevoelige zones ondanks het feit dat ze door deze zones heen lopen en de brandwerende compartimentswanden doorboren.

De hierboven vermelde situatie met betrekking tot de ventilatie van gevoelige zones en de afvoer van inerte blusgassen geldt niet voor kanalen met brandkleppen.

De Belgische wetgeving legt twee testprocedures op volgens EN 1366-1 alvorens een ventilatiekanaal effectief kan worden toegepast, met name een proef met brandbelasting aan de buitenzijde (kanaal A / i ← o) en een proef met brandbelasting aan de binnenzijde (kanaal B / i → o).

In de praktijk bestaan kanalenstelsels vaak uit horizontale en verticale kanalen. Daarom moeten de eerder vermelde testprocedures (kanaal A en kanaal B) zowel met een horizontaal als een verticaal kanaal uitgevoerd worden. De bedrijfsomdruk tijdens de test (-300 of -500 Pa) wordt bepaald door de fabrikant. Het toepassingsgebied geldt voor kanalen met de gebruikelijke afmetingen tot 1250x1000 mm. Enkel kanalen met een bedrijfsomdruk van -500 Pa moeten bijkomend getest worden om ook te kunnen worden toegepast als rookafvoerkanaal.

Testprocedure EN 1366-8 voor classificatie volgens EN 13501-4

Er bestaan twee beproevingsmethodes voor rookafvoerkanalen in functie van hun toepassingsgebied. De eerste testprocedure is van toepassing op kanalen die bestemd zijn voor de afvoer van rook uit verschillende brandcompartimenten. De tweede testmethode is van toepassing op kanalen die bestemd zijn voor de afvoer van rook uit één enkel brandcompartiment.

Rookafvoerkanalen die getest zijn volgens EN 1366-8 en bestemd zijn voor rookafvoer uit verschillende compartimenten behalen een classificatie voor alle prestatiekenmerken van de brandweerstand (EI-S). Gezien het beoogde toepassingsgebied (rookafvoer uit verschillende brandcompartimenten) moeten deze kanalen ook vooraf als ventilatiekanaal getest worden volgens EN 1366-1 (kanaal A en B).

Er zijn betere manieren om zich te beschermen tegen brand.

Promat, uw partner voor de passieve brandbescherming voor gebouwen.

Promat biedt efficiënte en eenvoudig te plaatsen oplossingen voor brandveilige compartimentering, passieve brandbescherming van draagstructuren en technische installaties en het afdichten van doorvoeringen. Daarnaast zijn er ook architectonische oplossingen met brandwerend glas en brandwerende glazen deuren 'op maat'.

info@promat.be | www.promat.be

IncubaThor

Innovatie en onderzoek op voormalige mijnsite

/ **POLO Architects**

/ Thor Park 8300 – 3600 Genk

De opeenvolgende sluitingen van de steenkoolmijnen van Zwartberg (1966), Waterschei (1987) en Winterslag (1988) brachten de inwoners van Genk en de economie in de regio een zware klap toe. Elk einde is echter het begin van iets nieuws. Getuige daarvan de herbestemming van de mijnsite van Waterschei, die sinds kort plaats biedt aan een fraai nieuw kantoorgebouw. De IncubaThor mikt op starters en spin-offs die zich toespitsen op innovatie en onderzoek.

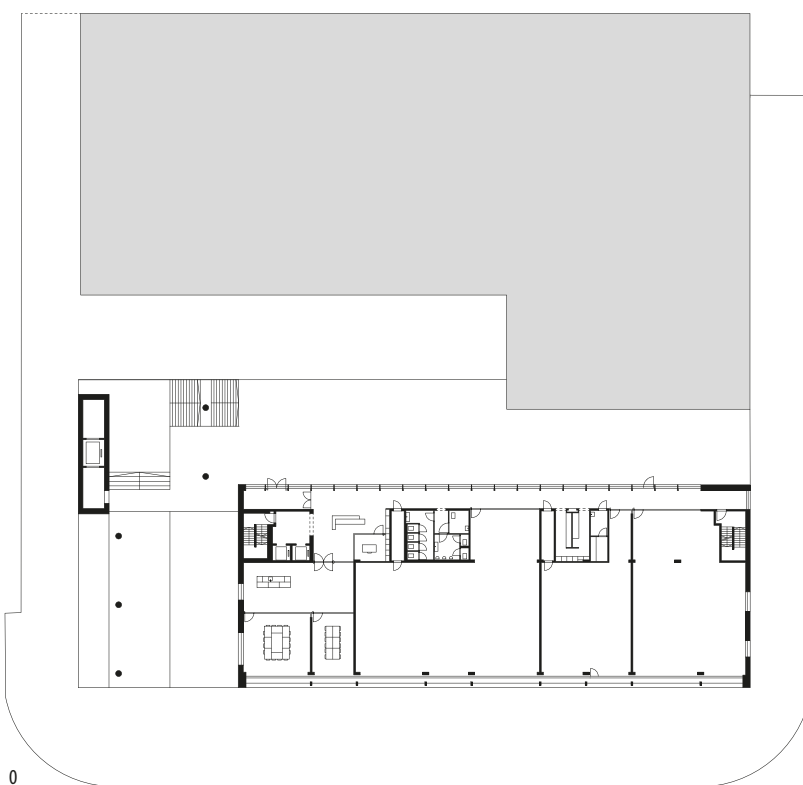
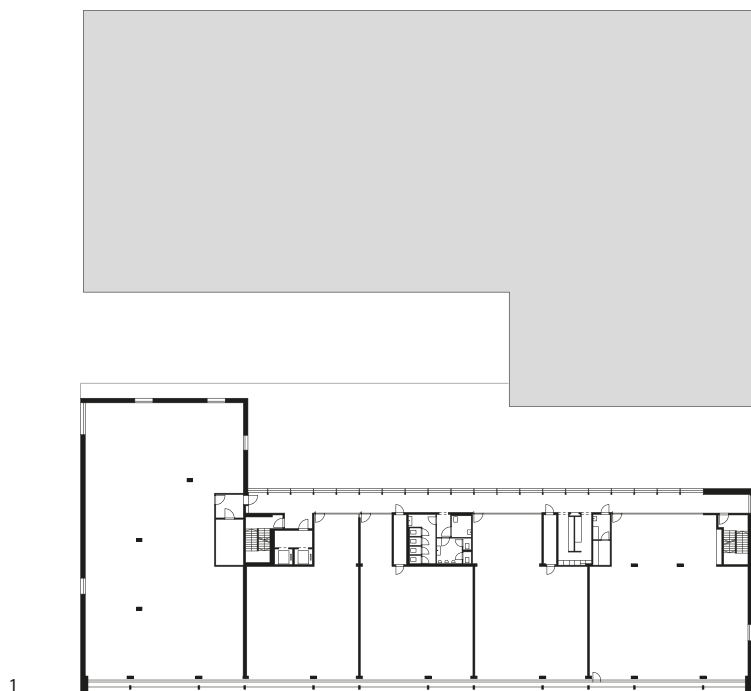

De bouw van de IncubaThor kadert in de realisatie van Thor, een globaal ontwikkelingsproject voor de reconversie van de voormalige mijnsite tot hotspot voor technologie, energie en innovatie. Op een oppervlakte van liefst 93 hectare zal deze campus met internationale allure op termijn een bedrijvenpark, een hoofdgebouw in de vorm van een vroegtwintigste-eeuws mijngebouw, een stedelijk park, een T2 Campus (waar opleidingen en vorming centraal staan) en een wetenschapspark herbergen. Op de eerste van elf clusters in het wetenschapspark verrees onlangs een dienstencentrum voor starters en spin-offs.

De IncubaThor zal uit twee gebouwen bestaan. Het eerste gebouw, dat 45 % van de 75 op 75 meter grote cluster beslaat, staat er intussen al. Het tweede volgt in de loop van 2018. Het complex zal 3900 m² kantoorruimte bevatten, verspreid over vier bouwlagen. Het creëert bijzondere perspectieven op het industrieel erfgoed dankzij uitsnijdingen uit het basisvolume. Een eerste uitsnijding in de zuidwestelijke hoek van het gebouw creëert een overdekt voorplein en herbergt de hoofdingang van het gebouw, de tweede uitsparing gaf aanleiding tot het ontstaan van een gemeenschappelijke, informele ontmoetingsruimte in de openlucht, met gecontroleerde doorzichten naar het mijngebouw.

De IncubaThor stelt zich bescheiden op ten opzichte van de uitgesproken, karakteristieke architectuur van het oude mijngebouw. Het kantoorvolume heeft een strak, rustig voorkomen dankzij een helder, beperkt materiaalgebruik. Antracietkleurige ramen, zwarte betonplaten voor de omgeving rond het gebouw en het terras' op het dek en zandkleurige gevelpanelen in beton – met een toon die nagenoeg identiek is aan die van de natuursteen van het mijngebouw – zijn de hoofdingrediënten. Een zuidgevel met horizontale betonnen lamellen als permanente zonwering, relatief gesloten oost- en westgevels met ritmisch geschrante raamopeningen en een fel beglaasde noordgevel maken het plaatje compleet.

/ POLO Architects

Tavernierkaai 2 – bus 28 – 2000 Antwerpen
Havenlaan 86 – bus 409 – 1000 Brussel
tel. +32 (0)3 225 18 84
www.polo-architects.be

/ Vennoten

Mauro Poponcini en Patrick Lootens (vennoten)

/ Medewerkers

Jascha Rondou, Jef Van Loock en Elle Hermans
(aprojectarchitecten)

/ Bouwheer

IncubaThor
Stad Genk, KU Leuven en LRM

/ Hoofdaannemer

STRABAG Belgium

/ Foto's

© Yannick Milpas

If you pay peanuts, you get monkeys

Velen onder ons herinneren zich nog de door de Orde gepubliceerde deontologische norm n°2, die een leidraad vormde voor het bepalen van een billijk ereloon voor te leveren of geleverde prestaties. Onder druk van de Europese regelgeving met betrekking tot de vrije mededinging is deze norm echter al geruime tijd naar de prullenmand verwezen. De slinger lijkt nu echter helemaal naar de andere kant te zijn doorgeslagen...

Bijzonder veel architecten nemen vandaag genoeg met een veel te schamele vergoeding. Veelal omdat ze helemaal niet weten hoeveel uren ze in werkelijkheid aan een project besteden of welk deel van de algemene bureaunkosten ze aan een project kunnen toewijzen. Er wordt op die manier ruimschoots onvoldoende weerwerk geboden aan de gangbare publieke meningen of de ideeën van opdrachtgevers. Ook openbare overheden durven nu belachelijke erelonen voorstellen, terwijl tegelijkertijd van de architect werkelijk alles verwacht wordt, zonder ook maar de minste vrijwaring van enige aansprakelijkheid toe te staan.

Edward Sorgeloose
Voorzitter BVA
BVA versterkt en
verbindt architecten die
het maatschappelijk
belang van architectuur
binnen een duurzame
samenleving ter harte
nemen.

Ernest Allardstraat 21
1000 Brussel
Tel. +32 2 5122578
info@bvarchitecten.be
www.bvarchitecten.be

Als beroepsvereniging willen we samen met onze leden de krachten bundelen om doelmatig en gericht te kunnen reageren. Gelukkig krijgen we nu ook betere tools aangereikt. Onder leiding van hoofddocent Johan Rutgeers voerde de KU Leuven in 2015-2016 een grootschalig onderzoek naar de tijdsbesteding van Belgische architectenbureaus, tevens gedifferentieerd op basis van omvang en aard van de opdracht. Het resultaat van dit onderzoek is niet alleen publiek bekendgemaakt, maar vormde ook de basis voor de ontwikkeling van een instrument dat architecten toelaat om veel markconforme erelonen vast te stellen. Bovendien gaat het uit van een wetenschappelijk gefundeerde billijke vergoeding, overeenstemmend met de lange opleiding, het hoge competentieniveau, de onontkoombare eindverantwoordelijkheid én de belangrijke maatschappelijke rol van de architect. Wij raden u dus ten stelligste aan om voortaan ook de rekenmodule **'Werktijdberekening van een Architectenopdracht'** te gebruiken, die u hier kan terugvinden: <https://archimath.systeme-d.com/>.

In sommige landen van de Europese Unie heeft men echter nog niet toegegeven aan de Europese regelgeving, die geen verplichte ereloonregelingen toelaat. In Duitsland is de HOAI (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure) bijvoorbeeld nog steeds wettelijk verplicht. Op dit ogenblik zijn onze Duitse confraters en de Duitse overheid zelf echter in een gerechtsgeding verwickeld met het Europese Hof, waarbij de aanklager de afschaffing van deze wettelijk verplichte regeling eist.

Samen met alle andere Belgische beroepsverenigingen en de Orde, en ook met gelijkaardige verenigingen in onze Europese buurlanden, steunen we onze Duitse confraters volop in hun verdediging tot verwerping van deze eis. Het is onze bedoeling om in heel de Europese Unie een gelijkaardige regeling tot stand te brengen. Het Duitse voorbeeld bewijst immers dagelijks zijn vele voordelen, zowel voor de opdrachtgever als voor de beoefenaar van het beroep. Architecten worden er in de eerste plaats gekozen voor de nauwkeurig omschreven prestaties die ze aanbieden, en slechts daarna op basis van hun prijs.

Wij hebben ons dan ook recent aangesloten bij een brief, die gericht is aan onze eerste minister Charles Michel én aan de Minister van Werk, Economie en Consumenten Kris Peeters, unaniem ondertekend door alle beroepsverenigingen, door de vleugels van de Nationale Orde en door Arco. Daarin zullen we de Belgische Regering oproepen om stelling te nemen in dit Europees geschil. De Duitse HOAI moet immers geen uitzondering blijven, maar zou overal kunnen worden ingevoerd. Er is een uitzondering mogelijk op de — in wezen correct en gezond gestelde — mededingingsregels, vanaf wanneer er een maatschappelijk hoger belang mee gemoeid is. De enorme invloed van een doelmatige inrichting van de omgeving en van een goede steden- en woningbouw op het algemeen welzijn en geluk, is afdoende bewezen. Wij architecten, die in België al sinds 1939 wettelijk een taak van openbare orde vervullen, kunnen immers ook de vraag stellen of een aanklager die vandaag nog het maatschappelijk belang van onze bedrijvigheid ontkent niet van een andere planeet komt.

'Onderaanneming' en het 'beroep op de draagkracht van andere entiteiten'

In aanbestedings- en uitvoeringsfase

Harmony Doumont
Consultant inzake de
beoordeling en toewijzing van
overheidsopdrachten
h.doumont@dia3.be

Met de afkondiging van de nieuwe wet van 17/06/2016¹ en het bijhorende uitvoeringsbesluit² vaardigde de federale regering eveneens het nieuwe koninklijk besluit (hierna KB) van 22/06/2017³ uit. In haar strijd tegen sociale dumping wilde de Kanselarij van de Eerste Minister artikels 12 en 13 inzake onderaanneming vervolledigen en artikel 78/1 toevoegen.

De FOD gaf een gids uit die gewijd is aan de strijd tegen sociale dumping in overheidsopdrachten en concessies.
<http://chancellerie.belgium.be>

In aanbestedingsfase

Terwijl het beroep op de draagkracht van een derde een situatie van onderaanneming impliceert, veronderstelt onderaanneming niet noodzakelijk het beroep op de draagkracht van een derde.

Heeft een inschrijver nood aan een onderaannemer om aan de selectiecriteria van een overheidsopdracht te voldoen? Indien ja, is er sprake van beroep op de draagkracht van een derde.

Artikel 73 van het KB van 18/04/2017 behandelt het **beroep op de draagkracht van andere entiteiten**, terwijl artikel 74 betrekking heeft op **onderaannemers op wiens draagkracht geen beroep wordt gedaan**.

Specificaties voor het beroep op de draagkracht van andere entiteiten

Een inschrijver kan zich beroepen op de draagkracht van een derde om te voldoen aan de criteria inzake de economische en financiële capaciteit en/of de technische en professionele capaciteit en/of vereiste diploma's en beroepstitels. Als hij er gebruik van maakt, moet de inschrijver de aanbestede⁴ op de hoogte brengen van de betrokkenheid van deze entiteiten.

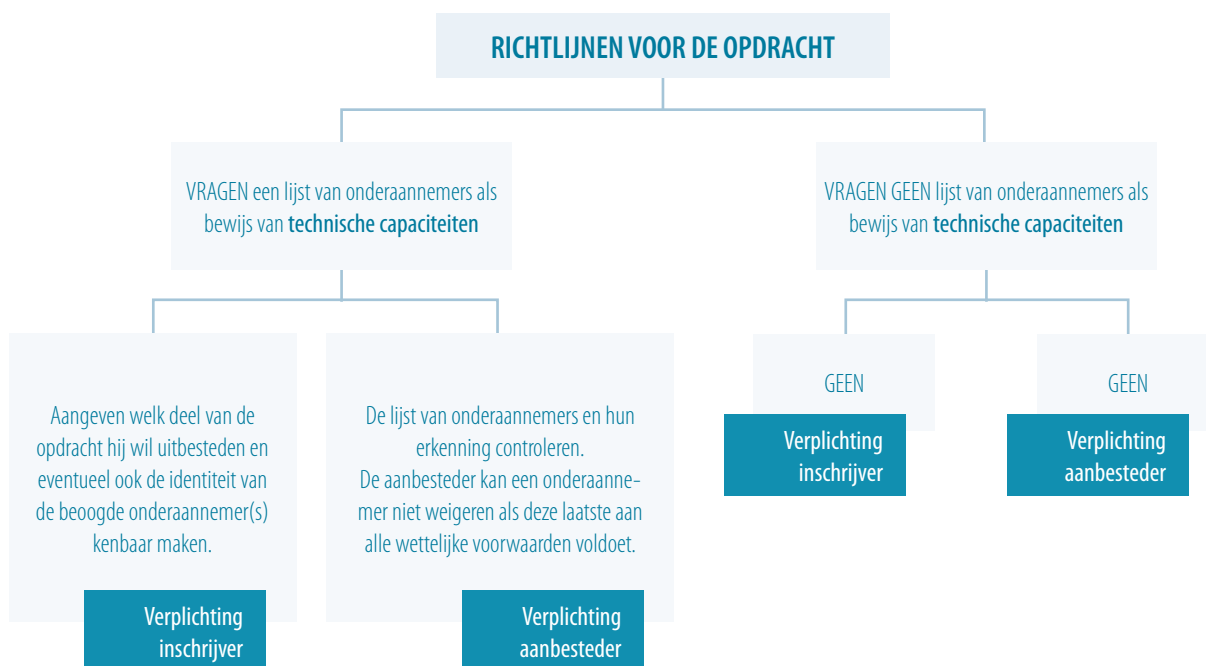
De aanbestede is vervolgens verplicht om afzonderlijk na te gaan of deze entiteiten wel degelijk voldoen aan de selectiecriteria en of er geen sprake is van motieven voor uitsluiting, zonder af te zien van de mogelijkheid om ambtshalve maatregelen toe te passen⁵.

Het voordeel voor de aanbestede is dat hij vanaf de inschrijving op de hoogte is van de identiteit van de onderaannemer waarmee hij zal moeten samenwerken, zij het zonder dat er sprake is van een contractuele link met deze laatste.

Specificaties voor de onderaannemers op wiens draagkracht geen beroep wordt gedaan

De grote nieuwigheid is de toestemming die de aanbestede krijgt om de inschrijver — ter bewijs van zijn technische en professionele capaciteiten — te vragen naar zijn eventuele intentie om een bepaald deel van de opdracht uit te besteden, evenals naar de identiteit van de onderaannemers⁶.

Wat zijn ieders verplichtingen?

In uitvoeringsfase

Volgens **artikel 12⁷** is er sprake van VERPLICHTE ONDERAANNEMING als de aanbesteder zich beroepen heeft op de draagkracht van een derde om de criteria met betrekking tot de **vereiste diploma's en beroepstitels** of de **professionele ervaring** in te vullen. Als de aanbesteder zich beroepen heeft op de draagkracht van een derde om de criteria met betrekking tot de **economische en financiële capaciteiten** en/of **technische en professionele capaciteiten** in te vullen, dan is er GEEN VERPLICHTING TOT ONDERAANNEMING. Maar als de aanbesteder erop rekent om een beroep te kunnen doen op onderaannemers, dan moet hij zich verplicht wenden tot de onderaannemers die vermeld zijn in de offerte.

Volgens artikel 12/2⁸ is de aanbesteder bij een opdracht voor een bepaald werk **verplicht** om voor elke rechtstreekse onderaannemer afzonderlijk de afwezigheid van elk motief voor uitsluiting te verifiëren.

Laten we het volgende echter niet vergeten: als de aanbesteder een beroep heeft gedaan op de draagkracht van een derde om zijn selectie te valideren, dan is die verificatie al gebeurd in de aanbestedingsfase. Toch moet hij ook alle andere onderaannemers die niet vermeld waren in de offerte nog onderwerpen aan een verificatie.

Volgens artikel 12/3⁹ is het voor een onderaannemer verboden om het werk dat hem werd toebedeeld integraal uit te besteden. Bovendien moet hij zich, op straffe van zware boetes, houden aan zijn natuur wanneer de opdracht gedefinieerd is:

- In een **categorie** is de onderaannemingsketen beperkt tot **drie niveaus**: de rechtstreekse onderaannemer van de aanbesteder, de onderaannemer van het tweede plan en de onderaannemer van het derde plan.
- In een **subcategorie** is de onderaannemingsketen beperkt tot **twee niveaus**.

We onthouden dat het in de aanbestedingsfase belangrijk is voor een inschrijver om het verschil tussen het beroep op de draagkracht van een derde en onderaanneming goed te vatten, om zo te vermijden dat zijn offerte beticht wordt van substantiële onregelmatigheid door het ontbreken van een document. In uitvoeringsfase zal hij rekening moeten houden met de gewijzigde algemene uitvoeringsregels, die veeleisender zijn voor onderaanneming.

¹ Wet van 17/06/2016 met betrekking tot overheidsopdrachten

² Koninklijk Besluit van 18/04/2017 met betrekking tot de plaatsing van overheidsopdrachten in de klassieke sectoren

³ Dit koninklijk besluit is een aanpassing van het koninklijk besluit van 14/01/2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken

⁴ Nieuwe benaming voor de aanbestedende macht

⁵ Artikel 70 van de Wet van 17/06/2016

⁶ Artikels 68 en 74 van het KB van 18/04/2017

⁷ Artikel 12 van het KB van 14/01/2013

⁸ Artikel 12/2 van het KB van 14/01/2013

⁹ Artikel 12/3 van het KB van 14/01/2013

Drijvende houten woonst

Eén met de rivier

/ Robert Harvey Oshatz

/ PORTLAND, OREGON, VERENIGDE STATEN

Bij het ontwerpen van deze Fennell Residence liet de architect zich bij uitstek inspireren door de markante setting. De drijvende woning bevindt zich als het ware op de Willamette River. De rimpels, de contouren en de oneindige vloeïing van het water weerspiegelen zich in de vormgeving van het houten volume, dat is opgevat als een slakkenhuisachtige verzameling curves die over elkaar heen lijken te vloeien.

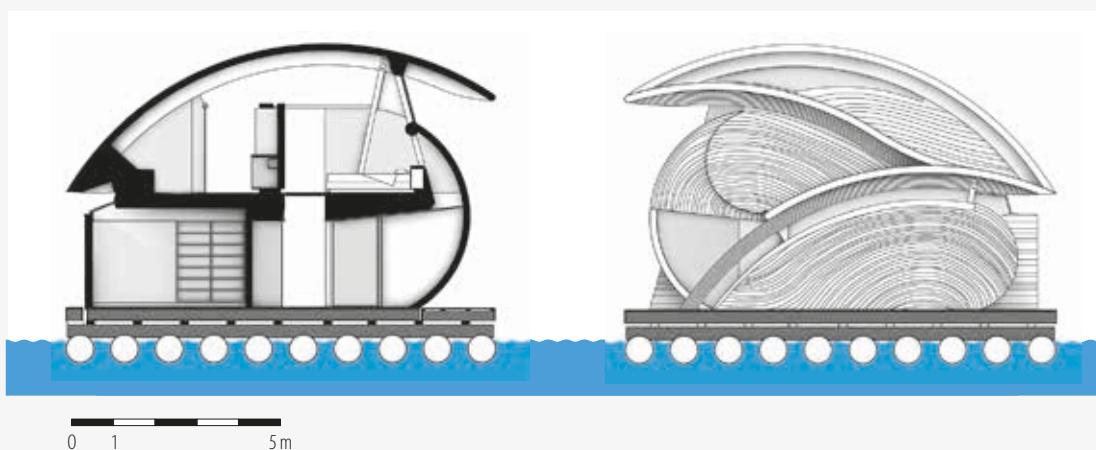

Gebogen verlijmd gelamelleerde liggers en kromgetrokken Western Red Cedar-shingles fungeren als hoofdingrediënten in deze opvallende architecturale realisatie. Ze vormen een structuur die zich uitstekend leent tot de creatie van een overvloedige natuurlijke lichtinval. In de open leefruimte kijken de bewoners via een allesomvattende raampartij uit op het klotsende water en de kust aan de overzijde van de rivier. Een deur in deze gordijngewel biedt toegang tot een terras aan de waterkant. De intense band met de omgeving mondt uit in een poëtische, quasi spirituele ruimtebeleving.

Het hout is alomtegenwoordig en creëert samen met de witte interieurafwerking op de oostwand (het zeil) de illusie van een schip. De openingen in de gebogen structuur – niet bepaald alledaagse vormen – zijn ingevuld met glas, wat aanleiding geeft tot subtiele reflecties die een zekere diepte suggereren.

Het volume is logisch en rechtlijnig ingericht. De bouwheer heeft een voorliefde voor de loftstijl, waardoor er weinig interne opdelingen nodig waren. De master bedroom op het verdiepingsniveau kijkt via een balkonnetje uit op de dubbelhoge leefruimte. Van daaruit kunnen de bewoners dus eveneens genieten van het weergaloze uitzicht.

/ **Robert Harvey Oshatz**
PO Box 19091
Portland, OR 97280 USA
tel. +1 503 635 4243
www.oshatz.com

/ **Bouwheer**
Privé

/ **Stabiliteit**
TKSE Consulting Engineers

/ **Hoofdaannemer**
Even Construction

/ **Foto's**
© Cameron Neilson

Grote Prijs Architectuur van Wallonië 2017

De architecturale grootheden van vandaag zijn in de bloemetjes gezet op de uitreiking van de Grote Prijs Architectuur van Wallonië 2017. De jury kwam tot een intelligente, genuanceerde lijst laureaten die een veelzijdig overzicht geeft van de hedendaagse best practices voor de Waalse architect.

Ze waren met zes en afkomstig uit vier hoeken van Europa, de juryleden die het finale verdict velden: Christine Rupp-Stoppel (Duitsland), Gonçalo Byrne (Portugal), David O'Shea (Ierland), David Lorente (Spanje), Paul Courmet (Frankrijk) en André Bourassa (Canada). Een jury die internationaler was dan ooit, van een niveau dat nog maar zelden gezien is bij architectuurwedstrijden in onze contreien. De debatten waren hardnekkig, want verschillende architecturale visies schipperden tussen belangrijke prioriteiten zoals esthetiek, ecologie, economie...

Conferentie

Het resultaat van deze intensieve deliberaties werd bekendgemaakt op donderdag 26 oktober, op een ceremonie die 340 architecten verenigde. Deze werd voorafgegaan door een conferentie over de concrete link tussen technologie en EPB, georganiseerd in samenwerking met Agoria. Gezien de objectieven voor 2020 en 2050 engageerde onze branche zich om de verschillende mogelijkheden voor het halen van de energetische eisen te bestuderen, inclusief een blik op de meest innovatieve technieken. Nadien kregen de aanwezigen een magistrale architectuurles (in elke zin van het woord) van Gonçalo Byrne. In een uiteenzetting die draaide rond tijd, geschiedenis en architectuur zette de Iberische meester zijn meest opmerkelijke realisaties op een rijtje.

Minister René Collin is vereerd om de erfgoedprijs te mogen overhandigen aan Delphine Peeters en Andréa Tenuta.

Te bescheiden!

De voorzitter van de UWA had de eer om de ceremonie te openen. Robert Treselj benadrukte dat het absoluut noodzakelijk is om architectuur in de kijker te plaatsen: *'Het reilen en zeilen van het Gewest moet kunnen worden afgeleid uit zijn architectuur. Waalse architecten zijn te bescheiden, herhaalde hij. De UWA moet bergen verzetten om hen aan te sporen om deel te nemen aan het evenement. We zouden ook publieke bouwheren moeten kunnen motiveren, opdat ook zij uit hun schulp kruipen en het initiatief nemen om hun realisaties tentoon te spreiden. Het zou haast een plicht moeten zijn om te tonen wat er gerealiseerd wordt met publieke middelen. Helaas hebben we nog een lange weg te gaan.'*

Dit vurige pleidooi maakte indruk op Willy Borsus, die na Robert Treselj het woord nam. 'Onze branche steekt vanavond zijn nek uit, het maakt me dolgelukkig. Blijf ons verblijden met jullie creaties, ik zal er zijn om jullie te ondersteunen', besloot de minister-president, die erg op dreef was.

Willy Borsus en Thierry Luthers wachten op LR Architectes

Jongeren, vrouwen, jonge vrouwen

AGC Glass had de eer om de trofeeën voor de laureaten te maken. Na de blauwe steen in 2015 stond nu glas centraal. Thierry Luthers, een gepassioneerde voetbal-, cactus-, rock'n roll- en architectuurliefhebber, fungeerde als ceremoniemeester. De grote winnaar van de avond, LR Architectes, ging met drie mooie prijzen aan de haal, waaronder die van grootste jonge architectuurbelofte voor Laure Bertrand. Ook de renovatie van de molen van de abdij van Villers-la-Ville kon de jury bekoren, in die mate dat ze de Patrimoniumprijs en een eervolle vermelding in de categorie voor architecturale kunstwerken kreeg. Na de prijsuitreiking, die plaatsvond in een zaal die intussen veel te klein geworden was, kreeg de avond zijn besluit in een chique rock'n roll-sfeer, die erg ongewoon is voor dit soort evenementen. Een mooie illustratie van de vernieuwing en verfrissing die onze architectuur en onze sector deze dagen ondergaan.

Laureaat Categorie 1 – **Individuele woning**

Henry-Evrats / he-architectes – www.he-architectes.be

Transformatie van een woning (Luik)

© Foto Alain Janssens

Mention

LRArchitectes – <http://lrarchitectes.com>

Woning VC

© Foto Nicolas da Silva Lucas – Pedro Correa

Laureaat Categorie 2 – **Collectieve woning**

LRArchitectes – <http://lrarchitectes.com>

L'Arsenal (Pont-à-Celles)

© Foto Maxime Delvaux

Eervolle vermelding

Daniel Delgoffe/ Atelier

d'Architecture Daniel Delgoffe

Woning Dony

© Foto's Alain Janssens

Laureaat Categorie 3 – **Publiek gebouw voor collectief gebruik**

Adrien Verschuere/ Baukunst – www.bau-kunst.eu

Polyvalente infrastructuur (Spa)

© Foto Hélène Binet

Eervolle vermelding

V+ / Bureau Vers plus de bien-être

www.vplus.org

RTBF Mediasambre

© Photo Maxime Delvaux / V+

Laureaat Categorie 4 – **Architecturaal kunstwerk of architecturale ruimte**

artau architectures & Palotas, Reichelt & Partner

www.artau.be – Stedelijke herinrichting van de Klösterbahn (Eupen)

© Foto's Benjamin Struelens

Eervolle vermelding

AM Binario architectes (architectuur)

L'Escaut (scenografie) –

Pigeon Ochej Paysage (landschapsinrichting)

www.binarioarchitectes.be

Bezoekerscentrum aan de oude abdij van Villers (Villers-la-Ville)

© Foto François Lichtlé

Laureaat Categorie 5 – Realisatie buiten Wallonië van een Waalse architect

Chantal Vincent/ Dessin et Construction – www.dessin-et-construction.eu

Groene promenade (Brussel)

© Foto's Yves Fonck

Nevenprijzen

Erfgoedprijs

AM Binario architectes (architecture) – L'Escaut (scénographie) – Pigeon Ochej Paysage (paysage)

www.binarioarchitectes.be

Bezoekerscentrum van de abdij van Villers-La-Ville

© Foto François Lichtlé

Nevenprijzen

Prijs voor stedelijke reconstructie

Coton – Lelion – Nottebaert – www.cotonarchitectures.com

Mundaneum (Bergen)

© Foto Maud Faivre

Prijs voor meest beloftevolle jonge architect

Laure Bertrand/ LRArchitectes – <http://lrarchitectes.com>

CADC-BOCH (La Louvière)

© Foto Maxime Delvaux

De Krook

een stad in de stad

/ a.m. COUSSÉE & GORIS architecten – RCR Architectes

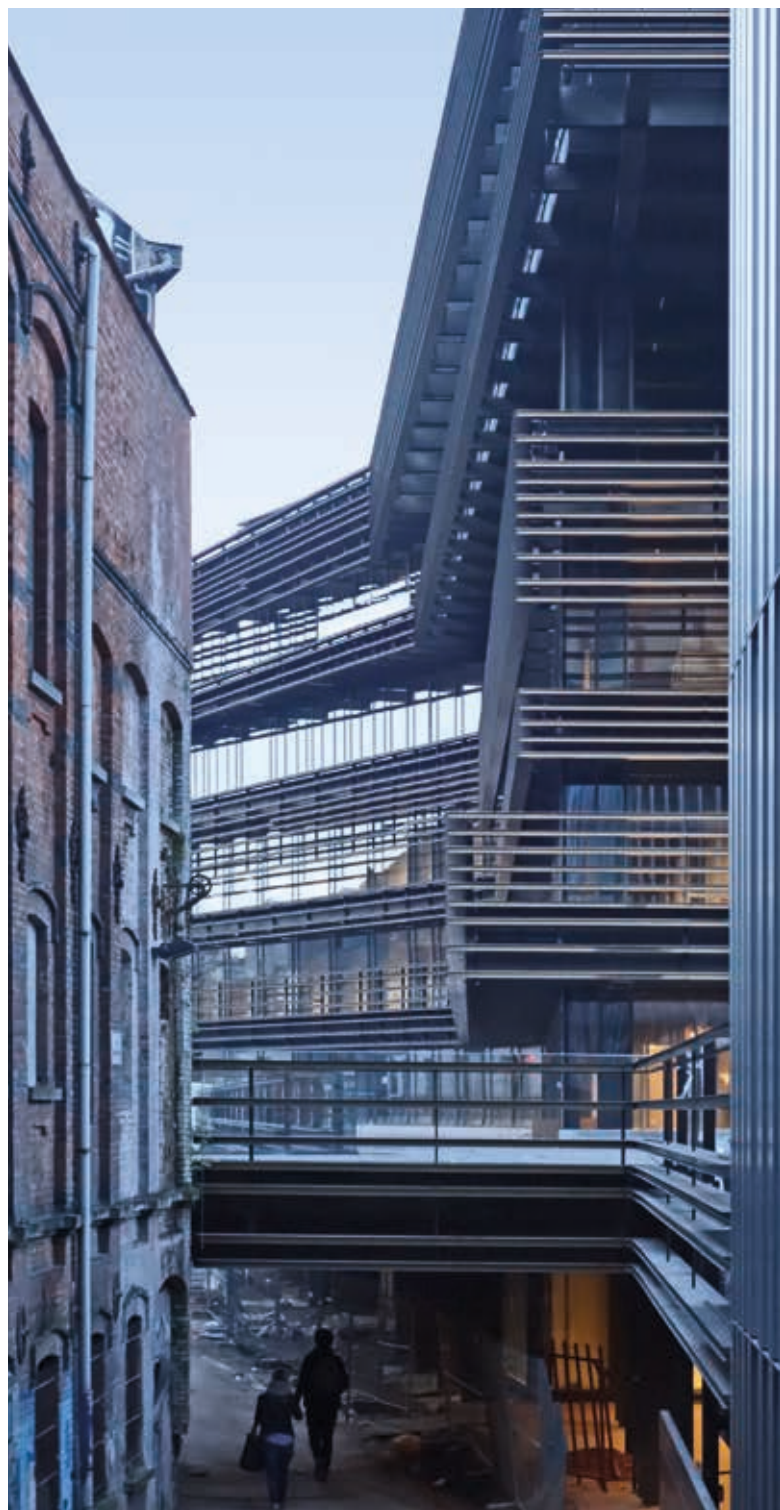
/ Myriam Makebaplein 1 – 9000 Gent

Met De Krook heeft Gent er weer een nieuw icoon bij. Het langwerpige gebouw vormt het administratieve middelpunt van de stad en huisvest ook haar bibliotheek. Net zoals de omgeving omvat het straten, pleinen en opgaande (binnen)gevels. De zinnenprikkende architectuur en de specifieke ligging – in een bocht van de Schelde – zijn de kers op de taart.

De Krook is opgevat als een microcosmos in de stad. Het imposante gebouw omvat een stadsbibliotheek, een leescafé, kantoren voor de UGent, zes appartementen, drie commerciële ruimtes, radiostudio's voor Urgent.fm, kantoren van imec en allerlei ontmoetingsplekken. Het interieur dient zich aan als een leefruimte waarin het op elk moment van de dag en de week aangenaam vertoeven is. Net zoals een grootwarenhuis van weleer beschikt het gebouw over grote atria, interessante zichten en tal van visuele connecties tussen binnen en buiten.

Het langwerpige volume bestaat uit een metalen constructie met acht bouwlagen, op maat gemaakt met niet-courante profielen en opgevuld met beton. Tal van ongelijke overkragingen benadrukken de gelaagdheid van het gebouw – zowel in letterlijke als in figuurlijke zin. De voornaamste exponent hiervan is de grote uitkraging boven het verhoogde plein en de inkom van de bibliotheek. Deze heeft een breedte van 21 meter en een lengte van 155 meter. Thermisch onderbroken staal en driedubbel glas zorgen ervoor dat het gebouw voldoet aan de hedendaagse eisen op het vlak van isolatie en luchtdichtheid.

De Krook heeft een uitnodigend karakter en gaat de dialoog met de stedelijke context zonder verpinken aan. Interieur en exterieur – het innerlijke geometrische patroon en de uiterlijke vorm – profileren zich dan ook als één geheel. *Wanneer de plek en het bouwwerk onafscheidelijk worden, helpt het bouwwerk de plek te vervolledigen en te begrijpen, klinkt het bij COUSSÉE & GORIS architecten. Het gebouw is niet autonoom: het neemt de omgeving in zich op, zodat we erdoor omringd kunnen worden. Het krijgt een ziel. De nieuwe invulling van de plek vertaalt zich in een complex dat versmelt met zijn omgeving.*

© COUSSÉE & GORIS architecten

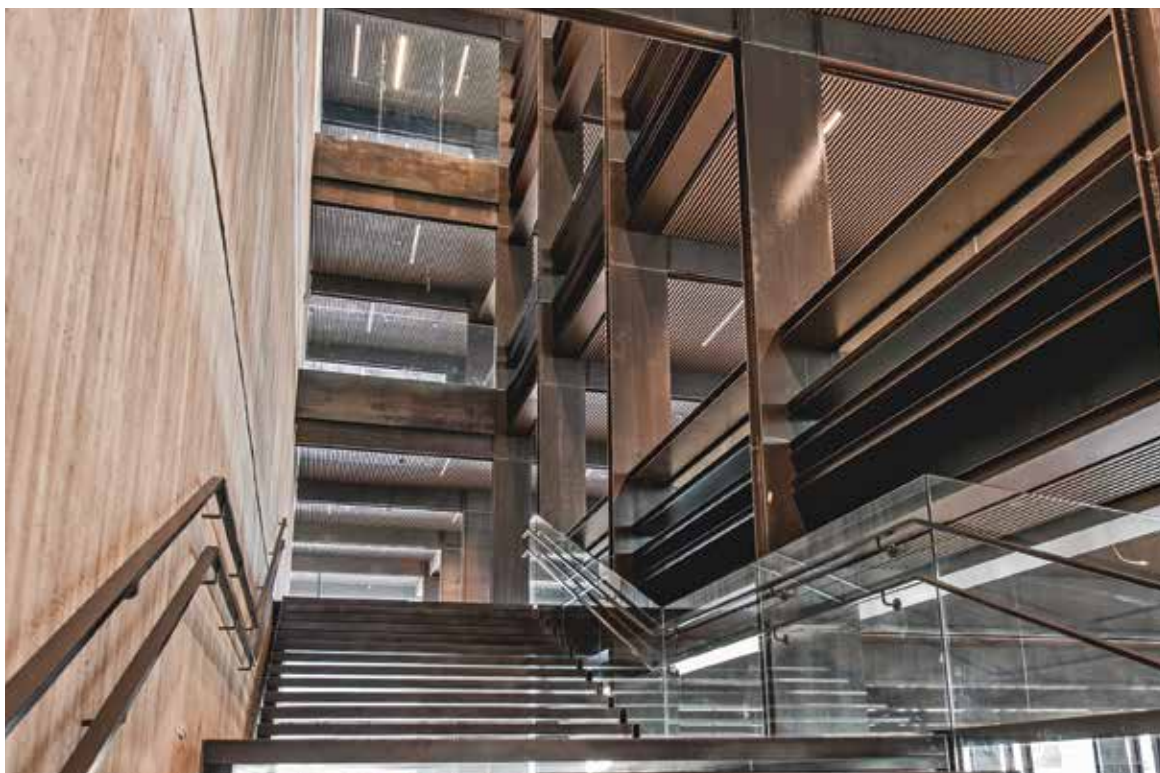

© COUSSÉE & GORIS architecten

© COUSSÉE & GORIS architecten

© Michiel Devijver

© Michiel Devijver

/ COUSSEÉ & GORIS architecten

Molenaarsstraat 111/25 – 9000 Gent
tel. +32 (0)9 265 85 20
www.coussee-goris.com

/ RCR Aranda Pigem Vilalta Arquitectes

Calle Fontanella 26 – 17800 Olot, Girona (Spanje)
tel. +34 (0)972 26 91 05
www.rcrarquitectes.es

/ Vennoten

Ralf Coussée en Klaas Goris (COUSSEÉ & GORIS architecten)
Rafael Aranda, Carme Pigem en Ramon Vilalta (RCR Aranda Pigem Vilalta Arquitectes)

/ Medewerkers

L. Cazala, G. De Cock, F. De Bruyn, J. De Schepper,
D. Delarue, J. Feijó, C. Garric, M. Kiellian, R. Kobayashi,
A. Moura, C. Onisiforou, M. Rodriguez, E. Verschueren,
E. Verstraete, Exedra : A. Arraut, A. Buendia, A. Lippmann,
P. Rodriguez, C. Torio (wedstrijd) –
E. Verstraete, G. De Cock, T. Deltour (masterplan) –
G&V BVBA, L. De Groote, I. Temmerman,
K. Van Nieuwenhuyze, R. Bouciqué, G. De Vriese,
V. Van Roy, S. Tarradas, G. Puivert, A. Arraut, A. Buendia,
A. Lippmann, D. Delarue, H. Pires, A. Dalmases,
A. Vicente-Arche (uitvoering)

/ Bouwheer

CVBA Waalse Krook

/ Stabieleit

Studieburo Mouton

/ Technieken

VK Engineering

/ Aannemers

a.m. Antwerpse Bouwwerken – Valens
(hoofdaannemer)
Vma (elektriciteit)
Vandewalle (verwarming)
Potteau-labo (meubilair)

/ Foto's

© COUSSEÉ & GORIS architecten
© Michiel Devijver

Schüco AutomotiveFinish –

Metallic design voor kunststof ramen en deuren

Bezoek ons op
POLYCLOSE
van 17.01. tem
19.01.2018 in Flanders
Expo te Gent
Hal 1, stand 1310

De ontwikkelde coatingtechnologie Schüco AutomotiveFinish is een innovatief procédé voor de kleurvormgeving van kunststofprofielen. Ontdek de briljante metallic tinten voor kunststof ramen en deuren die uw architecturaal ontwerp verrijken alsook het karakter van gebouwen of individuele woningen versterken.

Informeer u nu: www.schueco.be/polyclose

Ramen. Deuren. Gevels.

SCHÜCO

Is het monopolie van de Oosterse straatsteen doorbroken?

De bekleding van buitenoppervlakken is al vaak aan bod gekomen in deze driemaandelijksse rubriek, zeker omdat de markt al lang gedestabiliseerd wordt door de massale import uit het Oosten. Deze invasie bracht het gebruik van inheemse natuursteen in prestigieuze realisaties zelfs een tijdje in gevaar, waardoor de vele inspanningen die geleverd zijn om kwalitatieve regionale materialen te promoten quasi tenietgedaan werden. Gelukkig lijkt het tij deze dagen eindelijk te keren.

In het burgerlijk bewustzijn voltrekt zich namelijk een ongeziene mentaliteitswijziging. Onlangs werd het centrale plein van een gemeente in de Brusselse regio – die haar naam er nota bene aan ontleent – heraangelegd met bestratingselementen in Chinese graniet, een situatie die helaas geen stof meer doet opwaaien. De politieke oppositie ging echter op de barricade staan om de manier waarop het project was aangepakt aan te klagen. Ze kwam op de proppen met een opmerkelijke argumentatie, waarbij alle mistoestanden die vanaf het prille begin waren vastgesteld de revue passeerden: onduidelijke voorschriften in het bijzondere bestek, een onvolledige analyse van de offertes, geen bezwaar tegen abnormaal lage offertes, gebrekkige technische gegevens en afwezigheid van de juiste Europese markering... Maar de kritiek gaat verder dan de technische en administratieve aspecten, want ook het feit dat er geen rekening gehouden is met sociale en ethische criteria – waaronder kinderarbeid, dat al ontelbare keren is vastgesteld in Aziatische steengroeven – en ecologische dimensies – is het vandaag nog politiek te verantwoorden om te opteren voor producten waarvan de ecologische balans uiterst negatief uitdraait vanwege de schadelijke gevolgen van het vereiste transport, terwijl er in de nabije omgeving erkende kwaliteitsproducten met een veel lagere milieu-impact beschikbaar zijn? – viel de oppositie zwaar op de maag. Een mooi voorbeeld van een diepgaande reflexie, die altijd zou moeten plaatsvinden wanneer een dergelijk dossier op tafel ligt. Helaas wordt er al te vaak erg routineus mee omgesprongen en is het budgettaire aspect voor velen nog steeds de enige echte graadmeter. Met alle gevolgen van dien, gaande van onduidelijke voorschriften tot quasi onbestaande controles...

Maar er dienen zich nog veranderingen aan. Er circuleren deze dagen immers regelmatig geruchten – gelanceerd door groothandelaars of importeurs – dat bepaalde variëteiten plots niet meer in voorraad zouden zijn. Dit geldt met name voor Chinese graniet, waarvoor overigens snel 'gelijkwaardige alternatieven' beschikbaar waren. Wat er ons voornamelijk van bijblijft, is dat deze Chinese varianten doorgaans aangeduid werden met een G, gevolgd door een nummer – zonder verdere verduidelijking. De nijpende leveringsproblematiek is rechtstreeks gelinkt aan de hardhandige sluiting van allerhande steengroeven, veroorzaakt door bestuurlijke wijzigingen en nieuwe beleidsmaatregelen. Vergeet niet dat de exploitatie van bodemrijdommen in China behartigd wordt door de Staat, zoals dat bij ons in het verleden ook het geval was voor de ontginning van erts en steenkool. De concessies kunnen van de ene op de andere

dag worden ingetrokken door het onverbiddelijke politieke regime... Het lijkt erop dat de Chinese autoriteit geen brood meer ziet in de ontginningsindustrie, die een tikkeltje anarchistisch tot stand kwam in haar immense territorium. Het gaat er op dezelfde manier aan toe in Indië, waar een 'groen tribunaal' de lakens uitdeelt (National Green Tribunal). Het werd opgericht in 2010 om een gebrek aan respect voor het milieu te bestraffen. Het tribunaal spitst zich niet enkel toe op het verantwoord beheer van bossen en de vegetatie in het algemeen, maar trekt tevens van leer tegen de exploitatie van fossiele brandstoffen en richtte het vizier op de ontginningssector. Dit resulteerde onder meer in de sluiting van duizenden illegale steengroeven in heel het land...

Ook het ethische aspect begint door te wegen. Sinds enkele jaren vaardigen onze noordelijke buurlanden maatregelen uit om ervoor te zorgen dat Aziatische steenproducenten de basisregels van de Internationale Arbeidsorganisatie respecteren. Deze aanpak vloeide voort uit verschillende Scandinavische onderzoeken die de mankelijke arbeidsomstandigheden in de steengroeven aan de kaak stelden (zie bijvoorbeeld 'Dark Sites of Granite'). Er worden heel wat inspanningen geleverd om zulke structuren op poten te zetten, al zijn de initiatieven op zich uiteraard al lovenswaardig.

We weten al lang dat het gebruik van producten die van erg ver komen risico's inhoudt, zeker gezien de zwakke globale controle op de aanvoerketen en de intermediaire partijen. Eerder onstond er ook al commotie door het gebruik van Chinese stenen op een prestigieuze werf – eveneens in een Brusselse gemeente, vlak voor het modernistische gebouw dat onze nationale radio huisvest. Los van de effecten op het algemeen welzijn – de paletten waren niet ontsmet, waardoor er gevreesd werd voor een invasie van de befaamde Oost-Aziatische boktor en een grootschalige vernietiging van de bomen in de omgeving – bleek de productkost tijdens de werken onverwacht een stuk hoger uit te vallen. De reden daarvoor was een plotse stijging van de brandstofkosten, een verhoging van de metaalprijs en een abrupte begrenzing van het gewicht van de containers. Wat volgde was een woelig juridische debat omtrent het toestaan van deze clause – onvoorziene omstandigheden, weetjewel... Zijn schommelingen van de brandstofprijs echt niet te voorzien? De risico's van dergelijke beslissingen zijn wel degelijk gekend en zouden dus mee in rekening gebracht moeten worden bij zulke aanzienlijke prijsvariëaties.

Kortom: er is sprake van een zekere evolutie, vaak zelfs in de goede richting. Zo maken de Indische stenen in het hart van een gemeente aan de Samber, die slechts een tiental jaar geleden gelegd zijn, plaats voor een eerder banale bestrating in beton... En in een gemeente aan de Maas verzet heel de bevolking zich tegen een renovatieproject om de oude straten met stenen uit eigen land te vrijwaren – ze maken immers deel uit van hun gezamenlijk patrimonium en hun dagelijkse leven. Een erg recente publicatie van de CRMSF benadrukt het erfgoedbelang van de straatsteen... Er zijn dus meerdere sprankeltjes hoop met het oog op het behoud van deze bijzondere traditie, die sterk verankerd is in onze regionale geesten!

^[1] Deze publicatie is online te raadplegen op http://www.crmsf.be/sites/default/files/contributed/CRMSF_revetements-sols-web.pdf.

Diamond Board

Gipsplaat

Briljant in alle opzichten

- **Grote sterkte**
- **Stootvast**
- **Vochtwerend**
- **Sterke akoestische prestaties**
- **Brandwerend**
- **Flexibel**

Filharmonia Szczecińska
Inwestor Miasto Szczecin
Architect: Barozzi Veiga

**Met de Diamond Board van Knauf
bent u zeker van een geslaagd project.**

- 1 plaat, 6 kwaliteiten, honderden toepassingen
- Handige bestekteksten
- Talrijke esthetische mogelijkheden
- Strak eindresultaat
- Zekerheid en performantie
- Ondersteuning door de projectadvisors en het Technical Competence Center
- Bewezen resultaat in Belgische en buitenlandse projecten

www.knauf.be/diamondboard

Habito® weerstaat alles,
zelfs uw strafste stoten.

Habito®

De nieuwe Habito®-platen van Gyproc weerstaan alles, zelfs uw strafste stoten. Want ze zijn uitzonderlijk stootvast door hun revolutionaire structuur, hebben een draagkracht tot 30 kg per ophangpunt en zijn geluiddempend. En dan wordt alles mogelijk, zelfs de gekste dingen in uw slaapkamer. Laat uw verbeelding de vrije loop.

www.gyproc.be

 Gyproc
SAINT-GOBAIN